

“Allah,
size din konusunda
hiçbir zorluk
kılmak istemez.”
(Bakara, 2/185)

SAHÎH FIKHU’S-SÜNNNE DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

“...O, sizin için
kolaylık ister,
zorluk istemez.”
(Bakara, 2/185)

İSLÂM’I SAHÎH ANLAMAK
VE SAHÎH YAŞAMAK İÇİN

TAHÂRET BÖLÜMÜ

TEMİZLİK İMANIN YARISIDIR
(Müslim, 223)

SU İLE
TAHÂRET

ABDEST

GUSÛL

TEYEMMÛM

HAYIZ

NİFAS

İSTİHÂZA

İlim
Amel
Davet
İstikamet

UBEYDULLAH ARSLAN
İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

Rabbimiz!
Bizi ve neslimizi
namazı dosdoğru kılanlardan eyle.
(İbrâhim, 14/40)

TAHÂRETİN
TANIMI VE ÖNEMİ

Temizlik, ibadetin ve huzurun anahtarıdır.

METİN

Tahâret sözlükte; temizlik, idrar ve benzeri maddî pisliklerden, ayrıca kusur ve günah gibi manevî kirlerden arınmak demektir. “Temizlemek” ise kiri giderip temizliği sağlamaktır.

Şer’î anlamda tahâret; namaza engel olan hades veya necasetin suyla yahut onun yerine geçmesi meşru kılınmış bir yolla giderilmesidir.

AÇIKLAMA

Necasetten temizlenmek ve onu gidermek, kişi bunu hatırladığı ve gidermeye güç yetirdiği durumda vaciptir.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Elbiseni temiz tut.”

(Müddessir, 74/4)

Hadesten tahâret ise namazı kılabilmek için gereklidir. Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

“Temizlik olmadan namaz kabul edilmez.”

(Müslim, 224)

TAHÂRETİN ÖNEMİ

Tahâret, kulun namazının sahih olmasının şartıdır. Resûlullah ﷺ:

1

“Sizden biri abdestini bozduğunda, abdest alıncaya kadar Allah onun namazını kabul etmez.”

(Buhârî, 135; Müslim, 225)

Namazı tahâret üzere eda etmek Allah’a tazimin bir gereğidir. Hades ve cünüplük gözle görülen bir necaset olmasa da kişinin temizlenmesini gerektiren hükmî durumlardır.

2

Allah Teâlâ temizlenen kimseleri övmüştür:

“Şüphesiz Allah çokça tövbe edenleri ve çokça temizlenenleri sever.”

(Bakara, 2/222)

Ayrıca Kubâ Mescidi ehli hakkında:

“Orada temizlenmeyi seven kimseler vardır. Allah da temizlenenleri sever.”

(Tevbe, 9/108)

DERSİN ÖZÜ

Tahâret; necaseti gidermek ve hadesten temizlenmektir. Namazın sahih olması için gerekli temel hazırlıktır.

TAHÂRET
ÇEŞİTLERİ

Şer'î tahâret iki kısma ayrılır.

METİN

Âlimler şer'î tahâreti iki kısma ayırmışlardır:

1. Hakikî tahâret: Habesten, yani necasetten temizlenmektir. Bu temizlik beden, elbise ve mekânda gerçekleşir.
2. Hükmî tahâret: Hadesten temizlenmektir ve bedene mahsustur.
Hükmî tahâret üç şekilde olur: Büyük tahâret: Gusül. Küçük tahâret: Abdest.
Bunların yerine, kullanılamadıkları durumda teyemmüm geçer.

AÇIKLAMA

Şer'î tahâret, hakikî tahâret ve hükmî tahâret olmak üzere iki ana kısma ayrılır. Hakikî tahâret, maddî necasetin bedenden, elbiseden veya mekândan giderilmesidir. Hükmî tahâret ise kişinin hades hâlinde temizlenmesidir. Büyük hades gusülle, küçük hades abdestle giderilir. Bunların yapılamadığı durumlarda şer'î bedel teyemmümdür.

DELİLLER

“Allah, tövbe edenleri ve temizlenenleri sever.”

(Bakara, 2/222)

“Sizden biri abdestini bozduğunda, abdest alıncaya kadar Allah onun namazını kabul etmez.”

(Buhârî, 135; Müslim, 225)

“Eğer su bulamazsanız, o zaman temiz bir toprakla teyemmüm edin.”

(Nisâ, 4/43)

DERSİN ÖZÜ

Şer'î tahâret iki kısımdır: necasetten temizlenmek ve hadesten temizlenmek. Hades tahâreti gusül, abdest veya gerektiğinde teyemmümle gerçekleşir.

TEMİZLİK
İMANINDANDIR.

BİRİNCİ: HAKİKÎ TAHÂRET

Necasetten temizlenmek, hakikî tahâretin özüdür.

METİN

Necasetten maksat:

Necaset, tahâretin zıddıdır. Necis ise şeriatın pis kabul ettiği maddî şeydir.

Müslümanın bundan sakınması ve kendisine bulaşanı yıkayıp temizlemesi gerekir.

AÇIKLAMA

Şer'î delillerin necis olduğuna hükmettiği maddelerden ilki insanın dışkısı ve idrarıdır. Bunların necis olduğu konusunda âlimler ittifak etmişlerdir.

İnsan dışkısının necis olduğuna, Resûlullah'ın ﷺ ayakkabıya bulaşan pisliğin toprakla temizleneceğini bildiren hadisi ve istincâyı emreden hadisler delâlet eder.

İnsan idrarının necis olduğuna ise Enes b. Mâlik'in rivayet ettiği bedevî hadisi delildir. Bir bedevî mescide idrar yaptığında Nebî ﷺ onun işini bitirmesine engel olunmamasını istemiş, ardından idrarın bulunduğu yere bir kova su dökülmesini emretmiştir.

DELİL

Enes b. Mâlik'ten rivayet edildiğine göre bir bedevî mescide idrar yaptı.

İnsanlar onu engellemek istediler. Resûlullah ﷺ ona dokunmamalarını söyledi.

Adam bitirince bir kova su getirtti ve idrarın üzerine döktürdü.

(Buhârî ve Müslim — Sahih)

DERSİN ÖZÜ

Hakikî tahâret, şeriatın necis kabul ettiği maddelerden temizlenmektir. İnsan idrarı ve dışkısı necis olup bunlardan sakınmak ve bulaştıkları yeri temizlemek gerekir.

TEMİZLİK
İMANINDANDIR.

MENİ TEMİZ MİDİR, NEÇİŞ MİDİR?

Meninin hükmü ve âlimlerin bu konudaki görüşleri.

METİN

Meninin temiz mi yoksa necis mi olduğu konusunda âlimler iki görüşe ayrılmıştır. **Birinci görüş:** Meni necistir. Bu, Ebû Hanîfe ve Mâlik'in görüşü olup Ahmed'den de bir rivayettir.

Bu görüşte olanlar Âişe'nin, Resûlullah'ın ﷺ elbisesine bulaşan meniyi yıkadığını bildiren rivayeti delil getirmişlerdir. Yıkamanın necis olan şeyi temizlemek için yapıldığını söylemişlerdir.

İkinci görüş: Meni temizdir. Bu, Şâfiî ve Dâvûd'un görüşü olup Ahmed'den gelen iki rivayetten daha sahih olanıdır.

Buna Âişe'nin, Resûlullah'ın ﷺ elbisesindeki meniyi ovalayıp çıkardığını bildiren rivayeti delil gösterilmiştir.

AÇIKLAMA

Meninin yıkanmış olması tek başına onun necis olduğunu göstermez. Çünkü temiz olan bir şey de elbiseden temizlik maksadıyla yıkanabilir.

Âişe'nin meniyi bazen yıkaması, bazen de ovalayarak gidermesi, onun necis olmadığı görüşünü desteklemektedir.

Bu sebeple tercih edilen görüş, meninin temiz olduğudur. Nitekim Şâfiî'nin görüşü ve Ahmed'den gelen daha sahih rivayet de budur.

DELİL

Âişe şöyle demiştir:

“Resûlullah'ın ﷺ elbisesinden meniyi ovalardım.”

(Müslim — Sahih)

DERSİN ÖZÜ

Meninin necis olup olmadığı ihtilaflıdır. Deliller birlikte değerlendirildiğinde tercih edilen görüş, meninin temiz olduğudur.

TEMİZLİK
İMANINDANDIR.

İÇKİ NECİS SAYILIR MI?

İçkinin hükmü ve âlimlerin bu konudaki görüşleri.

METİN

İçkinin necis olup olmadığı konusunda âlimler ihtilaf etmişlerdir.

Birinci görüş: İçki necistir.

Âlimlerin çoğunluğunun görüşü budur. Şu âyeti delil getirmişlerdir:

“Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz.”

(Mâide, 5/90)

Âyette geçen “rics (pislik)” kelimesini necaset olarak değerlendirmiş ve bundan içkinin maddî olarak necis olduğu sonucunu çıkarmışlardır.

İkinci görüş: İçki temizdir.

Bu görüş Rebîa, Leys ve Müzenî gibi bazı Selef âlimlerinden nakledilmiştir.

Şevkânî, San'ânî, Ahmed Şâkir ve Elbânî de bu görüşü tercih etmişlerdir.

Tercih edilen görüş de budur.

AÇIKLAMA

Mâide sûresindeki âyet, içkinin maddî olarak necis olduğuna kesin bir delil değildir. Çünkü âyette içkiyle birlikte kumar, dikili taşlar ve fal okları da “rics” olarak isimlendirilmiştir. Bunların “rics” oluşu maddelerinin fizikî olarak necis olduğu anlamına gelmez.

Buradaki “rics”, manevî pislik ve haramlık anlamındadır.

Ayrıca içki haram kılındığında Müslümanların ellerindeki içkileri Medine sokaklarına döktükleri nakledilmiştir. Eğer içki maddî necaset olsaydı bununla ilgili ayrıca temizlenme ve sakınma hükümlerinin bildirilmesi beklenirdi.

Bunun yanında temel kaide eşyada aslolanın temizlik olmasıdır. Bir şeyin haram olması, tek başına onun maddî olarak necis olduğu anlamına gelmez.

Bu sebeplerle içkinin haram olmakla beraber maddî bakımdan temiz olduğu görüşü tercih edilmiştir.

DELİL

“Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz.”

(Mâide, 5/90)

Âyet içkinin haramlığını ve ondan kaçınmanın gerekliliğini ortaya koyar; ancak maddî necaset olduğuna tek başına kesin delil oluşturmaz.

DERSİN ÖZÜ

İçki kesin olarak haramdır. Ancak haram olması, mutlaka maddî olarak necis olduğu anlamına gelmez. Tercih edilen görüş, içkinin maddî bakımdan temiz olduğudur.

TEMİZLİK
İMANINDANDIR.

KAN NECİS
SAYILIR MI?

Kan ve hükmüyle ilgili âlimlerin görüşleri.

METİN

Âlimler, akan kanın necis olup olmadığı konusunda ihtilaf etmişlerdir.

Ebû Hanîfe, kanın necis olmadığını söylemiştir. Mâlik ve Şâfiî ise, akan kanın necis olduğu görüşündedir. Ahmed b. Hanbel'den bu konuda iki rivayet gelmiştir: Bunlardan biri kanın necis olduğu, diğeri ise necis olmadığı yönündedir.

Bu ihtilaf, akan kanın hükmü konusunda delillerin farklı anlaşılmasından kaynaklanmıştır.

AÇIKLAMA

Kan meselesinde iki durum vardır:

- Vücut dışına çıkan kan:** Meyit veya canlıdan çıkan kan olup elbise, beden veya çevreye bulaşır. Bu konuda âlimler arasında ihtilaf vardır. Şâfiî, Mâlik ve Ahmed'in bir görüşüne göre necistir. Ebû Hanîfe ve Ahmed'in diğer görüşüne göre ise necis değildir.
- Vücut içinde kalan kan:** Vücutta dolaşan veya et arasında bulunan kan, bütün âlimlere göre necis değildir. Bu konuda ihtilaf yoktur.

Ayrıca kanın necis olduğu görüşünü benimseyen âlimlere göre, onun temizlenmesi vaciptir. Nitekim namaz esnasında bedende veya elbiseede kan bulunursa, bunu temizlemek gerekir. Kanı necis görmeyen âlimlere göre ise, böyle bir temizlik gerekmez.

DELİL

Şâfiî'nin delili, şu hadistir:

“Namaz, ancak temiz bir elbiseyle kabul edilir.”

(Ebû Dâvûd, 367; Tirmizî, 100. Tirmizî: hasen)

Ebû Hanîfe ve kanın necis olmadığı görüşündeki âlimlerin delili ise, Resûlullah ﷺ'in elindeki yaradan çıkan kanla namaz kıldığına dair rivayetlerdir.

DERSİN ÖZÜ

Vücut dışına çıkan kanın necis olup olmadığı konusunda âlimler arasında ihtilaf vardır. Vücut içinde kalan kan ise necis değildir. İhtilaflı konularda ihtiyatlı davranmak ve kanı temizlemek, ibadetin sıhhati açısından daha uygundur.

İNSAN KUSMUĞU NECİS MİDİR?

Kusmukla ilgili hüküm ve âlimlerin görüşleri.

METİN

Âlimler, insan kusmuğunun necâseti konusunda ihtilaf etmişlerdir.

Bir görüşe göre insan kusmuğu necistir. Bu, Şâfiî, Ahmed (bir rivayet) ve birçok âlimin görüşüdür. Diğer bir görüşe göre insan kusmuğu necis değildir. Bu, Ebû Hanîfe, Mâlik ve Ahmed'den gelen diğer bir rivayettir.

Bu konuda deliller zikredilmiş, âlimlerin görüşleri ve tercihleri açıklanmıştır.

AÇIKLAMA

Kusmuk, mide içeriğinden çıkan şeydir. Aslı temizdir. Ancak yiyecek, içecek veya başka necis maddeler ile karışmışsa, karışan o maddeye göre hüküm alır.

İnsan kusmuğunun necis olmadığı görüşü, asılda temizlik ilkesine ve insanın nefis yapısının temiz olduğunu bildiren delillere dayanmaktadır.

Kusmuğun necis olduğunu söyleyenler ise, kusmuğun mide içeriği olduğu ve bunun necis kabul edildiğini gösteren genel kaidelere ve bazı rivayetlere dayanmaktadır.

Doğru olan tercih, insan kusmuğunun temiz olduğudur. Ancak içinde necis bir madde bulunursa, o necis madde sebebiyle necis olur.

DELİL

Âişe (ra) şöyle demiştir:

“Resûlullah ﷺ bir adamın mescitte kustuğunu gördü.

Onu temizlemesini emretti, üzerine su döktü ve mescidi bu nedenle kınamadı.”

(Buhârî, 443; Müslim, 284)

Bu hadis, insan kusmuğunun necis olmadığına delil olarak kullanılmıştır. Eğer necis olsaydı, Resûlullah ﷺ mescidi sadece su ile temizlemekle yetinmez, başka bir şekilde temizlenmesini emrederdi.

DERSİN ÖZÜ

İnsan kusmuğu asılda temizdir. Ancak içinde necis bir madde bulunursa, o madde sebebiyle necis olur. Temizlik asıldır, necaset ancak kesin delille sabit olur.

İSTİNCÂ

Hükmü, şekli ve âlimlerin görüşleri.

METİN

İstincâ; ön veya arka yoldan çıkan pisliği su ile gidermektir.

Taş ve benzeri şeylerle giderilmesine ise isticmâr denilir.

Bu temizlik, bedenden pisliği gidermesi sebebiyle istitâbe olarak da isimlendirilir.

AÇIKLAMA

İdrar, mezi ve dışkı gibi iki yoldan normal olarak çıkan şeylerden sonra temizlenmek gerekir. Bu temizlik, cumhur âlimlere göre vaciptir.

Ebû Hanîfe bu konuda cumhura muhalefet etmiştir. Hanefiler, necaset çıkış yerini aşmadığı müddetçe istincâyı müekked sünnet kabul etmişlerdir.

Bunun için delil getirdikleri rivayetin zayıf olduğu da belirtilmiştir.

İstinca, bedenin necasetten temizlenmesini sağladığı için vacip görülmüştür.

Nitekim necasetin giderilmesi, namazın sahih olması için şarttır.

DELİL

Ebû Hüreyre (ra) şöyle demiştir:

“Allah, sizden biriniz tuvaletten çıktığında
üç taşla temizlenmesini emretmiştir.”

(Müslim, 262; Ebû Dâvûd, 9)

Bu hadis, necasetten temizlenmenin meşrû olduğunu ve bunun emredildiğini göstermektedir. Âlimler, bu emrin vacip olduğuna delil getirmişlerdir.

DERSİN ÖZÜ

İstincâ, iki yoldan çıkan necasetin temizlenmesidir. Cumhur âlimlere göre idrar, mezi ve dışkı gibi normal çıkan şeylerden sonra istincâ vaciptir.

Necasetin giderilmesi, namazın sahih olması için şarttır.

İSTİNCÂ NE İLE YAPILIR?

Hükmü, şekli ve âlimlerin görüşleri.

METİN

İstincâ su ile yapılabileceği gibi taş ve onun yerine geçen temizleyici şeylerle de yapılabilir.

Su ile temizlenmek câizdir. Taşlarla temizlenmek de câizdir.

Her ikisini birlikte kullanmak şart değildir.

AÇIKLAMA

Taşla temizlenmede, necaseti giderecek şekilde en az üç taş kullanılır.

Üç taşla temizlik gerçekleşmezse sayı artırılır.

Temizlikte kullanılan şeyin temiz olması ve necaseti giderebilecek özellikte bulunması gerekir. Taş, toprak, kuru yaprak, kâğıt gibi temiz ve necaseti gideren maddelerle istincâ yapılabilir.

Kemik ve tezekle isticmâr yapılmaz. Resûlullah ﷺ bunlarla temizlenmeyi yasaklamıştır. Bu, onların saygıdeğer ve faydalı şeyler olmasından dolayıdır.

DELİL

Selmân el-Fârisî (ra) şöyle demiştir:

“Resûlullah ﷺ bize sağ elle istincâ etmeyi,
üç taştan daha azıyla temizlenmeyi ve tezek veya kemikle temizlenmeyi yasakladı.”

(Müslim, 262)

Hadis sahih olup, istincâda dikkat edilmesi gereken esasları göstermektedir.

DERSİN ÖZÜ

İstincâ su ile veya temizleyici taş ve benzeri şeylerle yapılabilir.

Taşla temizlenmede üçten az kullanılmaz; ihtiyaç varsa sayı artırılır.

Kemik ve tezekle temizlenmek câiz değildir.

İSTİNCÂ İLE İLGİLİ
BAZI ADÂBLAR

Hükmü, şekli ve âlimlerin görüşleri.

METİN

İstincâ sırasında dikkat edilmesi gereken bazı edepler vardır:

1. Sağ elle istincâ edilmez.
2. İhtiyaç giderirken kibleye yönelmekten ve kibleye arka dönmekten sakınılır.
3. İnsanların yollarına ve gölgelendikleri yerlere ihtiyaç giderilmez.
4. Durgun suya idrar yapılmaz.
5. İnsanlardan gizlenmek ve avreti örtmek gerekir.

AÇIKLAMA

Resûlullah ﷺ, tuvalet âdâbıyla ilgili ümmetine ayrıntılı hükümler öğretmiştir.

İstincâda sağ el kullanılmaz; sağ el temiz ve değerli işlerde kullanılır.

İnsanların kullandığı yol, gölgelik ve benzeri yerlere ihtiyaç gidermek yasaklanmıştır.

Çünkü bu davranış insanlara eziyet verir.

Durgun suya idrar yapmak da yasaklanmıştır. Böylece suyun kirletilmesinden ve insanların zarar görmesinden sakınılır.

Ayrıca avret yerlerinin başkaları tarafından görülmemesi için gizlenmek ve örtünmek de edeptendir.

DELİL

Selmân el-Fârisî (ra) şöyle demiştir:

“Resûlullah ﷺ bize büyük veya küçük abdest bozarken kibleye yönelmemizi, sağ elle istincâ etmemizi, üç taştan daha azıyla veya tezek ve kemikle temizlenmemizi yasakladı.”

(Müslim, 262)

Resûlullah ﷺ ayrıca şöyle buyurmuştur:

“Lanetlenmeye sebep olan iki şeyden sakının:
İnsanların yollarına veya gölgelendikleri yerlere ihtiyaç gidermek.”

(Müslim, 269)

DERSİN ÖZÜ

İstincâ yalnızca necaseti gidermek değildir; şer'î edeplere riayet ederek temizlenmektir.

Sağ elle istincâ edilmez; insanların yolları ve gölgelikleri kirletilmez.

İhtiyaç giderirken mahremiyet korunur ve temizliğe özen gösterilir.

ERKEĞİN AYAKTA
İDRAR YAPMASI CÂİZ MİDİR?

Hükmü, şekli ve âlimlerin görüşleri.

METİN

Erkeğin ayakta idrar yapması câizdir. Huzeyfe (ra), Nebî ﷺ ile birlikte bulunduğu sırada onun bir kavmin çöplüğüne gelip ayakta idrar yaptığını rivayet etmiştir. Bununla beraber kişinin üzerine idrar sıçramayacağından emin olması ve insanların göremeyeceği şekilde örtünmesi gerekir.

AÇIKLAMA

Âişe (ra), Resûlullah'ın ﷺ ayakta idrar yaptığını görmediğini bildirmiştir. Bu rivayet, Huzeyfe'nin hadisiyle çelişmez. Çünkü Âişe (ra), kendi gördüğü hâli haber vermiştir; Huzeyfe (ra) ise bizzat şahit olduğu başka bir olayı nakletmiştir. Dolayısıyla ayakta idrar yapmak haram değildir. Oturarak yapmak ise kişinin avretini daha iyi koruması ve üzerine idrar sıçramasını önlemesi bakımından daha uygundur.

DELİL

Huzeyfe (ra) şöyle rivayet etmiştir:

“Nebî ﷺ bir kavmin çöplüğüne geldi ve ayakta idrar yaptı.”

(Buhârî, 224; Müslim, 273)

Âişe (ra) ise şöyle demiştir:

“Kim size Resûlullah'ın ﷺ ayakta idrar yaptığını söylerse onu tasdik etmeyin. O ancak oturarak idrar yapardı.”

(Tirmizî, 12; Nesâî, 29)

İki rivayet birlikte değerlendirildiğinde ayakta idrar yapmanın câiz olduğu, Resûlullah'ın ﷺ genel uygulamasının ise oturarak yapmak olduğu anlaşılır.

DERSİN ÖZÜ

Ayakta idrar yapmak câizdir. Ancak avretin görülmemesi ve idrarın bedene veya elbiseye sıçramaması gerekir. Oturarak yapmak ise daha koruyucu ve Resûlullah'ın ﷺ genel uygulamasına daha uygundur.

FITRAT SÜNNETLERİ

Hükmü, şekli ve âlimlerin görüşleri.

METİN

Fıtrat; Allah'ın insanları üzerinde yarattığı tabîi ve düzgün yaratılıştır. Fıtrat sünnetleri, insanın temizliğini, güzel görünüşünü ve yaratılışına uygun hâlini koruyan hasletlerdir.

Fıtrat hasletlerinden şunlar zikredilmiştir:

1	Sünnet olmak (hitân)	6	Sakalı bırakmak
2	Etek tıraşı olmak	7	Misvak kullanmak
3	Koltuk altı kıllarını gidermek	8	Buruna su çekmek
4	Tırnakları kesmek	9	Parmak boğumlarını yıkamak
5	Bıyığı kısaltmak		

AÇIKLAMA

Bu hasletler, insanın temiz ve güzel bir hâlde bulunmasını sağlayan fıtrat özelliklerindendir.

Enes (ra), bıyığın kısaltılması, tırnakların kesilmesi, koltuk altının temizlenmesi ve etek tıraşının kırk gecedan fazla terk edilmemesi için kendilerine süre belirlendiğini bildirmiştir.

Bu süre, bunların kırk gün bekletilmesi gerektiği anlamına gelmez; ihtiyaç oluştuğunda daha önce yapılır. Maksat kırk günü aşmamaktır. Fıtrat sünnetleri, hem temizlik hem de güzel görünüşe sebep olur ve ümmetin sürekli olarak yapması tavsiye edilmiştir.

DELİL

Âişe (ra), Resûlullah'ın ﷺ şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“On şey fıtrattandır: Bıyığı kısaltmak, sakalı bırakmak, misvak kullanmak, buruna su çekmek, tırnakları kesmek, parmak boğumlarını yıkamak, koltuk altını temizlemek, etek tıraşı olmak ve suyla istincâ etmek...”
(Müslim, 261)

Enes (ra) şöyle demiştir:

“Bıyığı kısaltmak, tırnakları kesmek, koltuk altını temizlemek ve etek tıraşı olmak konusunda bize kırk gecedan fazla bırakmamamız için süre belirlendi.”
(Müslim, 258)

DERSİN ÖZÜ

Fıtrat sünnetleri, beden temizliğini ve insanın yaratılışına uygun güzel hâlini koruyan şer'î hasletlerdir. Özellikle tırnak, bıyık, koltuk altı ve etek temizliği ihmal edilmez ve kırk günü aşacak şekilde bırakılmaz.

SÜNNET OLMAK
(HİTÂN)

Hükmü, şekli ve âlimlerin görüşleri.

METİN

Hitân, erkek için sünnet derisinin kesilmesidir. Kadın hakkında ise ilgili yerde bulunan deriden bir kısmının alınmasıdır.

Hitân, fitrat hasletlerindendir. İbrâhim (aleyhisselâm) seksen yaşında iken sünnet olmuştur.

AÇIKLAMA

Erkeğin sünnet olması konusunda âlimler hüküm bakımından ihtilaf etmişlerdir. Bir grup âlim vacip, diğerleri ise sünnet olduğu görüşündedir.

Hitânın meşru oluşunda şüphe yoktur. Erkeklerde bunun önemli hikmetlerinden biri, sünnet derisinin altında kalabilecek idrar ve necasetten temizlenmenin kolaylaşmasıdır.

Hitân için şeriatta herkese uygulanacak belirli bir yaş tayin edilmemiştir.

Ancak genellikle çocukluk döneminde yapılması uygundur.

DELİL

Ebû Hüreyre (ra), Resûlullah'ın ﷺ şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“İbrâhim (aleyhisselâm) seksen yaşında iken sünnet oldu.”

(Buhârî, 3356; Müslim, 2370)

Resûlullah ﷺ ayrıca hitânı fitrat hasletleri arasında zikretmiştir:

“Fitrat beştir: Sünnet olmak, etek tıraşı olmak, bıyığı kısaltmak, tırnakları kesmek ve koltuk altını temizlemek.”

(Buhârî, 5889; Müslim, 257)

DERSİN ÖZÜ

Hitân fitrat hasletlerindendir ve meşrudur. Erkek açısından temizlik ve tahâretle doğrudan ilgilidir. Hükmünün vacip veya sünnet oluşunda âlimler ihtilaf etmiş, uygulanması için ise şer'an sabit tek bir yaş belirlenmemiştir.

MİSVAK

Hükmü, şekli ve âlimlerin görüşleri.

METİN

Misvak; dişlerin ve ağız içinin temizlenmesi için kullanılan şeydir.

Misvak kullanmak müstehap bir sünnettir.

Resûlullah ﷺ misvak kullanmaya teşvik etmiş ve onun ağız için temizlik, Rabbin rızasına vesile olduğunu bildirmiştir.

AÇIKLAMA

Misvak her vakitte kullanılabilir. Bununla beraber bazı durumlarda kullanılması daha kuvvetle müstehaptır:

1 Abdest alırken	4 Eve girerken
2 Namaza kalkarken	5 Ağız kokusu değiştiğinde
3 Uykudan uyanınca	6 Kur'an okumak için hazırlanırken

Misvak konusunda belirli bir ağaç türü şart değildir.

Ağız temizleyen ve zarar vermeyen şeyle maksat gerçekleşir.

Misvak kullanırken sağ taraftan başlamak müstehaptır.

DELİL

Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

“Ümmetime meşakkat verecek olmasaydım, her namazda onlara misvak kullanmalarını emrederdim.”

(Buhârî, 887; Müslim, 252)

Âişe (ra), Resûlullah'ın ﷺ şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“Misvak ağız için temizlik, Rabbin rızasına vesiledir.”

(Nesâî, 5; Ahmed, 6/47)

Huzeyfe (ra) şöyle demiştir:

“Nebî ﷺ gece kalktığında ağızını misvakla temizlerdi.”

(Buhârî, 245; Müslim, 255)

DERSİN ÖZÜ

Misvak, ağız ve diş temizliğini sağlayan müstehap bir sünnettir.

Her zaman kullanılabilir; özellikle abdestte, namaz öncesinde ve uykudan kalkınca kullanılması kuvvetle teşvik edilmiştir.

SAKALI BIRAKMAK

Hükmü, şekli ve âlimlerin görüşleri.

METİN

Sakalı bırakmak fitrat hasletlerindendir. Resûlullah ﷺ sakalın bırakılmasını, bıyığın ise kısaltılmasını emretmiştir.

Sakalın bırakılması konusunda gelen emirler, müşriklere ve Mecûsîlere muhalefet etmeyi de içermektedir.

AÇIKLAMA

Resûlullah ﷺ şöyle emretmiştir:

“Bıyıkları kısaltın, sakalları bırakın; müşriklere muhalefet edin.”

Bu ve benzeri hadislerde sakalın bırakılması emir sigasıyla gelmiştir.

Sakalın tamamen tıraş edilmesi konusunda, emrin zahiri ve müşriklere muhalefet gerekçesi esas alınarak haram olduğu görüşü tercih edilmiştir.

Bıyığın ise tamamen kazınması değil, kısaltılması emredilmiştir.

DELİL

İbn Ömer (ra), Resûlullah'ın ﷺ şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“Müşriklere muhalefet edin; sakalları bırakın, bıyıkları kısaltın.”

(Buhârî, 5892; Müslim, 259)

Ebû Hüreyre (ra), Resûlullah'ın ﷺ şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“Bıyıkları kısaltın, sakalları bırakın; Mecûsîlere muhalefet edin.”

(Müslim, 260)

DERSİN ÖZÜ

Sakalı bırakmak fitrat hasletlerindendir. Resûlullah ﷺ sakalın bırakılmasını ve bıyığın kısaltılmasını açıkça emretmiştir. Sakalı tamamen tıraş etmenin haram olduğu görüşü tercih edilmiştir.

İKİNCİ:
HÜKMÎ TAHÂRET

Hükmü, şekli ve âlimlerin görüşleri.

METİN

Hükmî tahâret, **hadesten temizlenmektir** ve bedene mahsustur.

Hükmî tahâret üç çeşittir:

- 1 Büyük tahâret: Gusül.
- 2 Küçük tahâret: Abdest.
- 3 Su kullanmanın mümkün olmadığı veya zarar vereceği durumda bunların yerine geçen teyemmüm.

AÇIKLAMA

Hades, gözle görülen maddî bir necaset değildir. Şeriatın, namaz gibi bazı ibadetlerin yapılmasına engel kabul ettiği hükmî bir durumdur.

Büyük hadesten tahâret gusülle, küçük hadesten tahâret ise abdestle giderilir.

Su bulunmadığında veya suyu kullanmaya güç yetirilemediğinde Allah Teâlâ, abdest ve guslün yerine teyemmümü meşru kılmıştır.

Böylece hükmî tahâretin aslı suyla; suyun kullanılamadığı durumlarda ise şer'î bedeli olan teyemmümle gerçekleştirilir.

DELİL

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Ey iman edenler! Namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı mesh edin ve topuklara kadar ayaklarınızı yıkayın. Eğer cünüp iseniz iyice temizlenin... Su bulamazsanız temiz bir toprağa yönelerek yüzlerinizi ve ellerinizi onunla mesh edin.”

(Mâide, 5/6)

Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

“Allah, sizden birinin abdesti bozulduğunda abdest alıncaya kadar namazını kabul etmez.”

(Buhârî, 135; Müslim, 225)

DERSİN ÖZÜ

Hükmî tahâret, hadesten temizlenmektir ve bedene mahsustur. Üç şekli vardır: Büyük tahâret gusül, küçük tahâret abdest, bunların mümkün olmadığı durumda ise teyemmüm, abdest ve guslün şer'î bedelidir.

“Temizlik,
imanın yarısıdır.”
(Müslim, 223)

FIKHU’S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

“Allah,
temiz olanları
sever.”
(Bakara, 2/222)

17.
DERS

ABDEST

Hükmü, şekli ve âlimlerin görüşleri

METİN

Abdest, belirli uzuvların Allah’a ibadet niyetiyle şer’î şekilde yıkanması ve mesh edilmesiyle gerçekleştirilen hükmî tahârettir. Namaz gibi hadesten tahâretin şart olduğu ibadetler için abdestsiz olan kimsenin abdest alması farzdır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Ey iman edenler! Namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı mesh edin ve topuklara kadar ayaklarınızı yıkayın.”

(Mâide, 5/6)

DELİL

1 Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

“Allah, hades sahibi olan birinizin namazını abdest alıncaya kadar kabul etmez.”

(Buhârî, 135; Müslim, 225)

2 Osman b. Affân رضى الله عنه şöyle rivayet etmiştir: Resûlullah ﷺ’in abdestini tarif ettikten sonra onun şöyle buyurduğunu nakletmiştir:

“Kim benim şu abdestim gibi abdest alır, sonra iki rekât namaz kılar ve bu sırada nefsinden bir şey geçirmezse geçmiş günahları bağışlanır.”

(Buhârî, 159; Müslim, 226)

AÇIKLAMA

Abdestin farz oluşunun asıl delili Mâide sûresinin 6. ayetidir. Resûlullah ﷺ de abdesti hem sözüyle açıklamış hem de uygulamalı olarak ümmetine öğretmiştir.

Abdest yalnızca bedeni temizlemek değildir.

Hükmî tahârettir. Bu sebeple kişinin yüzünü, ellerini ve ayaklarını normal şekilde yıkamış olması tek başına abdest yerine geçmez; ibadet maksadıyla şeriâtın belirlediği şekilde tahâret gerçekleştirilir.

Abdestin temel farzları şunlardır:

- 1 **Yüzü yıkamak**
Yüzün normal sınırlarının tamamı yıkanır.
- 2 **Elleri dirseklerle beraber yıkamak**
Sağ ve sol kol, dirsekler dâhil olmak üzere yıkanır.
- 3 **Başı mesh etmek**
Baş, su ile mesh edilir. Başın mesh edilmesi yıkamak değildir.
- 4 **Ayakları topuklarla beraber yıkamak**
Ayakların tamamına, özellikle topuklara suyun ulaşmasına dikkat edilir.

Abdestin nasıl alınacağı konusunda yalnız ayette zikredilen farzlarla yetinilmez. Resûlullah ﷺ’in uygulaması, abdestin ayrıntılarını açıklar.

Osman b. Affân رضى الله عنه Resûlullah ﷺ’in abdestini insanlara uygulamalı olarak göstermiş; ellerini yıkamış, ağzına ve burnuna su vermiş, yüzünü ve kollarını yıkamış, başını mesh etmiş ve ayaklarını yıkamıştır.

Böylece Kur’an abdestin aslını ve farzlarını, Sünnet ise onun uygulamasını ve ayrıntılarını açıklamıştır.

DERSİN ÖZÜ

- ✓ Abdest, namazın anahtarlarından biridir.
- ✓ Abdestsiz kimsenin, tahâretin şart olduğu namazı sahih olmaz.
- ✓ Abdestin nasıl yapılacağı kişisel tercihle değil, Kur’an’ın emri ve Resûlullah ﷺ’in uygulamasıyla öğrenilir.
- ✓ Kur’an hükmü bildirir → Sünnet nasıl uygulanacağını açıklar.

Bir sonraki ders:
**Abdestin farzları
ve sünnetleri.**

“Sünnet,
dinin açıklaması
ve uygulamasıdır.”
(İbn Kayyim)

FIKHU'S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

“Allah'ın emrine
uyulan en güzel örnek
Resûlullah'tır.”
(Ahzâb, 33/21)

18.
DERS

ABDESTİN FARZLARI VE SÜNNETLERİ

METİN

Abdestte yapılması zorunlu olan farzlar ile Resûlullah ﷺ'in abdestini tamamlayan sünnetler birbirinden ayrılır. Farzlardan biri terk edilirse abdest sahih olmaz. Sünnetlerden birinin terk edilmesi ise abdesti bozmaz; fakat kişi sünnetin faziletini kaçırmış olur.

ABDESTİN FARZLARI

- 1 Yüzü yıkamak**
Yüzün tamamı yıkanır. Ağız ve burnun yüz kapsamına girip girmediği konusunda fakihler arasında ayrıntılı ihtilaf vardır.
- 2 Elleri ve kolları dirseklerle beraber yıkamak**
Suyun parmak uçlarından dirseklere kadar bütün bölgeye ulaşması gerekir.
- 3 Baş mesh etmek**
Allah Teâlâ, “Başlarınızı mesh edin” buyurmuştur. Başın ne kadarının mesh edilmesinin farz olduğu konusunda mezhepler arasında ihtilaf vardır. Resûlullah ﷺ'in uygulamasında başın tamamını mesh ettiği sabittir.
- 4 Ayakları topuklarla beraber yıkamak**
Özellikle topukların kuru kalmamasına dikkat edilir.
- 5 Tertip**
Abdest uzuvlarını ayette bildirilen sıraya göre yapmak gerekir görüşü Şâfiî ve Hanbelî fakihlerince benimsenmiştir. Hanefî ve Mâlikîlerde tertibin hükmü farklı değerlendirilmiştir.
- 6 Muvalât**
Uzuvları, önceki uzuv normal şartlarda kurumadan peş peşe yıkamak Hanbelîlerde farz kabul edilmiştir. Diğer mezheplerde hükmünün ayrıntıları farklıdır.

ÖNEMLİ FIKHÎ AYRIM

- ✓ Farz terk edilirse → abdest sahih olmaz.
- ✓ Sünnet terk edilirse → abdest geçerlidir; ancak sünnetin kemali ve sevabı kaçırılmış olur.

Bu ayrım, abdest konusunda sık yapılan hatalardan birini önler: Her sünnet farz değildir; fakat sünnet olduğu için de önemsiz değildir.

ABDESTİN SÜNNETLERİ

Resûlullah ﷺ'in abdest uygulamasında sabit olan başlıca sünnetler şunlardır:

- 1 Besmele çekmek.
- 2 Elleri abdestin başında yıkamak.
- 3 Misvak kullanmak.
- 4 Ağza su vermek.
- 5 Buruna su çekip çıkarmak.
- 6 Parmakların arasını hilallemek.
- 7 Sağdan başlamak.
- 8 Uzuvları üçer defa yıkamak.
- 9 Abdestten sonra zikredilen duayı okumak.

Bir veya iki defa yıkamak da sahih hadislerle sabittir. Bu nedenle üç defa yıkamak, abdestin geçerliliğinin şartı değildir.

DELİL

- 1 Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:
“Ey iman edenler! Namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı mesh edin ve topuklara kadar ayaklarınızı yıkayın.”
(Mâide, 5/6)
- 2 Abdullah b. Zeyd رضى الله عنه, Resûlullah ﷺ'in abdestini tarif ederken onun başını iki eliyle önden arkaya, sonra tekrar öne doğru mesh ettiğini bildirmiştir.
(Buhârî, 185; Müslim, 235.)
- 3 Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:
“Ümmetime meşakkat vereceğinden korkmasaydım, her namazla beraber onlara misvak kullanmalarını emrederdim.”
(Buhârî ve Müslim'de aslı sabittir.)

Bir sonraki ders:
Abdestin alınış şekli —
Resûlullah ﷺ nasıl
abdest aldı?

“Temizlik, iman yarısıdır.”
(Müslim, 223)

“Andolsun ki
Resûlullah'ta sizin için
güzel bir örnek vardır.”
(Ahzâb, 33/21)

FIKHU'S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

“Allah temizdir,
temiz olanları
sever.”
(Bakara, 2/222)

19.
DERS

RESÛLULLAH ﷺ NASIL ABDEST ALDI?

Sünnete uygun abdestin adım adım uygulaması

METİN

Resûlullah ﷺ'in abdesti, sahâbenin ayrıntılı rivayetleriyle bize ulaşmıştır. Osman b. Affân ve Abdullah b. Zeyd رضي الله عنهما gibi sahâbiler, onun abdestini bizzat görmüş ve ümmete uygulamalı olarak aktarmışlardır. Sünnete uygun abdestin temel uygulaması şöyledir:

- 1 NİYET**
Abdest, Allah'a ibadet ve hadesten tahâret maksadıyla alınır. Niyet kalbin amelidir; dil ile özel bir abdest niyeti söylemek sünnette sabit değildir.
- 2 BESMELE**
Abdeste Allah'ın adıyla başlanır: “Bismillâh.” Bismelenin hükmü konusunda fakihler ihtilaf etmişlerdir; ancak abdeste besmeleyle başlamak meşrudur.
- 3 ELLERİ YIKAMAK**
İki el bileklere kadar üç defa yıkanır. Parmak aralarının ve suyun ulaşması gereken yerlerin kuru kalmamasına dikkat edilir.
- 4 AĞZA VE BURUNA SU VERMEK**
Ağza su alınarak çalkalanır; ardından buruna su çekilip çıkarılır. Resûlullah ﷺ'in bunları aynı avuçtan yaptığı da sahih rivayetlerle sabittir. Oruçlu olmayan kimsenin buruna su çekerken mübalağa etmesi sünnettir.
- 5 YÜZÜ YIKAMAK**
Yüzün tamamı üç defa yıkanır. Alından çene altına ve bir kulaktan diğer kulağa kadar yüzün tamamına su ulaştırılır.
- 6 KOLLARI DİRSEKLERLE BERABER YIKAMAK**
Önce sağ, sonra sol kol; parmak uçlarından başlayarak dirseklerle beraber üç defa yıkanır.
- 7 BAŞI MESH ETMEK**
Islak eller başın ön kısmından enseye doğru götürülür, ardından başlangıç noktasına geri getirilir. Baş bir defa mesh edilir. Başın üç defa mesh edilmesi, uzuvların üçer defa yıkanması gibi kuvvetli şekilde sabit olan uygulama değildir.
- 8 KULAKLARI MESH ETMEK**
Baş meshinden kalan ıslaklıkla kulakların iç ve dış kısmı mesh edilir. Kulaklar başın hükmündedir.
- 9 AYAKLARI TOPUKLARLA BERABER YIKAMAK**
Önce sağ, sonra sol ayak topuklarla beraber üç defa yıkanır. Parmak aralarına ve özellikle topuklara suyun ulaşmasına dikkat edilir. Resûlullah ﷺ kuru kalan topuklar konusunda ciddi şekilde uyarmıştır.

DELİL

- 1** Osman b. Affân رضي الله عنه su istedi; ellerini üç defa yıkadı, ağzına ve burnuna su verdi, yüzünü üç defa yıkadı, kollarını dirseklerle beraber üçer defa yıkadı, başını mesh etti ve ayaklarını topuklarla beraber üçer defa yıkadı. Sonra şöyle dedi:
“Resûlullah ﷺ'i benim şu abdestim gibi abdest alırken gördüm.”
(Buhârî, 159; Müslim, 226.)
- 2** Abdullah b. Zeyd رضي الله عنهما, Resûlullah ﷺ'in başını mesh ederken:
“İki elini öne ve arkaya götürdü; başının ön tarafından başladı, ellerini ensesine kadar götürdü, sonra başladığı yere geri getirdi.”
(Buhârî, 185; Müslim, 235.)
- 3** Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:
“Ateşte yanacak topukların vay hâline!”
(Buhârî, 165; Müslim, 241.)

ÖNEMLİ NOT

- ✓ Üç defa yıkamak sünnetin kemalidir; abdestin sıhhati için her uzvu mutlaka üç defa yıkamak şart değildir.
- ✓ Resûlullah ﷺ'in uzuvlarını birer defa ve ikişer defa yıkayarak abdest aldığı da sahih rivayetlerle sabittir.
- ✓ Ancak hiçbir uzuvda üçten fazlasını alışkanlık hâline getirmek sünnet değildir.

DERSİN ÖZÜ

- ✓ Sünnete uygun abdest:
Niyet → Besmele → Eller → Ağız ve burun → Yüz → Kollar → Baş → Kulaklar → Ayaklar
- ✓ Abdestte amaç yalnızca suyu uzuvlara ulaştırmak değildir; Resûlullah ﷺ'in öğrettiği şekilde Allah'a ibadet etmektir.

Bir sonraki ders:
Abdesti bozan şeyler.

ABDESTİ BOZAN ŞEYLER

Abdesti kesin olarak bozan hâller ve ilgili hükümler

GENEL İLKE

Abdest, şer'î delille bozulduğu sabit olan bir hâl meydana geldiğinde bozulur. Bir şeyin abdesti bozduğunu söylemek için delil gerekir.

أَوْ جَاءَ أَحَدُ مِنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ...

“...yahut sizden biri tuvaletten gelmişse (abdest alın)...”

(Mâide, 5/6)

PEYGAMBERİMİZ ﷺ BUYURDU

“Allah, sizden birinin abdesti bozulduğunda abdest alıncaya kadar namazını kabul etmez.”

(Buhârî, 135; Müslim, 225)

1 ÖN VE ARKA YOLDAN ÇIKAN ŞEYLER

- İdrar ve dışkının çıkması abdesti bozar.
- Yellenmek de abdesti bozar.

Ebû Hüreyre (r.a)'a “Hades nedir?” diye soruldu. O, “Yellenmektir.” dedi.
(Buhârî, 135; Müslim, 225)

2 MEZİ VE VEDİ

- Mezi çıktığında abdest bozulur, orgân yıkanır ve yeniden abdest alınır.

Hız. Ali (r.a) mezi hakkında sordu. Resûlullah ﷺ: “Cinsel organını yıka ve abdest al.” buyurdu.
(Buhârî, 269; Müslim, 303)

- Vedi de idrar hükmündedir; çıktığında abdest alınır.

3 ŞUURUN ORTADAN KALKMASI

- Bayılma, sarhoşluk, delilik ve kişinin farkındalığını ortadan kaldıran benzeri hâller abdesti bozar.
- Çünkü kişi, abdesti bozan bir şeyin meydana gelip gelmediğini artık kontrol edemez.

4 DERİN UYKU

- Kişinin çevresindeki olayları fark etmeyecek derecede uyuması abdesti bozar.
- Ancak her uyku aynı hükümde değildir. Ölçü, şuur ve farkındalığın kaybolup kaybolmadığıdır.

5 DEVE ETİ YEMEK

Deve eti yemek abdesti bozar.
Resûlullah ﷺ'e:
“Deve etinden dolayı abdest alalım mı?” diye soruldu. O:
“Evet, deve etinden dolayı abdest alın.” buyurdu.
(Müslim, 360)

DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

Zan ve şüphe ile abdest bozulmaz.

- Şer'î delil olmadan bir şeyin abdesti bozduğunu söylemek doğru değildir.
- Âlimlerin ihtilaf ettiği bazı meselelerde Ebû Mâlik, sahih deliller doğrultusunda abdesti bozmadığı görüşünü tercih eder (örneğin; kadına dokunmak, kanama, kusma gibi hâller). Bu konular “Abdesti bozmayan şeyler” bölümünde ele alınır.

DERSİN ÖZÜ

Abdestin bozulması zanla değil, delille sabit olur. Ön veya arka yoldan çıkan şeyler, yellenme, mezi-vedi, şuurun kaybolması, abdesti bozan derin uyku ve deve eti yemek abdesti yenilemeyi gerektirir.

BİR SONRAKİ DERS

21. DERS

MESTLER ÜZERİNE MESH

“İlim, amelle güzelleşir.”

“Allah
size zorluk istemez,
kolaylık ister.”
(Bakara, 2/185)

FIKHU'S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

“O, kulları için
kolaylık diler.”
(Nisâ, 4/28)

21.
DERS

MESTLER ÜZERİNE MESH

Meşruiyeti, şartları, süresi ve uygulanışı

METİN

Mest üzerine mesh, Resûlullah ﷺ'den çok sayıda sahih rivayetle sabit olmuş Sünnet ve şer'i bir ruhsattır. Mest; ayağı topuklarla beraber örten, çoğunlukla deriden yapılan ayak giysisidir. Abdestli olarak mestlerini giyen kimse, daha sonra abdesti bozulduğunda ayaklarını yeniden yıkamak yerine, şartları mevcutsa mestlerinin üzerine mesh edebilir.

1 MEST ÜZERİNE MESH SÜNNETLE SABİTTİR

Cerir b. Abdullah (radiyallahu anh) şöyle demiştir:

“Resûlullah ﷺ'in küçük abdestini bozduktan sonra abdest aldığını ve mestlerinin üzerine mesh ettiğini gördüm.”
(Buhârî, 387; Müslim, 272)

Cerir (radiyallahu anh)'in Müslüman oluşunun Mâide süresinin inişinden sonra olması, mest meshinin, “Başlarınızı mesh edin, ayaklarınızı topuklara kadar yıkayın.” hükmüyle neshedilmediğine delildir.

2 MEST TAHÂRET ÜZERE GİYİLMELİDİR

Muğire b. Şu'be (radiyallahu anh) rivayet eder:

“Onları bırak! Çünkü onları temiz olarak giydim.”
(Buhârî, 206; Müslim, 274)

Buradan çıkan temel şart: Önce tam abdest alınır, ayaklar yıkanır, sonra mestler giyilir. Abdestsiz giyilmiş mest üzerine sonradan mesh edilmez.

3 MESH NEREYE YAPILIR?

Ali b. Ebî Tâlib (radiyallahu anh) şöyle demiştir:

“Din görüşle olsaydı mestin altını mesh etmek üstünü mesh etmekten daha uygun olurdu. Ben Resûlullah ﷺ'i mestlerinin üstünü mesh ederken gördüm.”
(Ebû Dâvûd, 162) Elbânî: Sahih.

Mesh, mestin üst kısmına yapılır. Altı ve tabanı mesh edilmez. Mesti tamamen suyla ıslatmak gerekmez. Islak elle üzerinden geçirmek yeterlidir.

4 MESH KAÇ DEFA YAPILIR?

Mesh bir defa yapılır. Abdestte bazı organların üç defa yıkanmasıyla karıştırılmamalıdır. Mesh, yıkama değildir. Eller ıslatılır ve mestlerin üstünden bir defa geçirilir.

5 MUKİMİN MESH SÜRESİ

Mukim olan kimse için mesh müddeti:

BİR GÜN BİR GECE (24 saat)

Ali (radiyallahu anh) şöyle demiştir:

“Resûlullah ﷺ yolcu için üç gün ve gecelerini, mukim için ise bir gün ve geceyi belirledi.”
(Müslim, 276) Sahih.

6

YOLCUNUN MESH SÜRESİ

Yolcu için mesh müddeti:

ÜÇ GÜN ÜÇ GECE (72 saat)

Bu, yolculukta şeriatın sağladığı kolaylıklardan biridir.

7

SÜRE NE ZAMAN BAŞLAR?

Bu konuda fakihler arasında ihtilaf vardır. Başlıca görüşler:

- 1 Mestlerin giyildiği andan itibaren.
- 2 Abdestin ilk bozulduğu andan itibaren.
- 3 Abdest bozulduktan sonra yapılan ilk meshten itibaren.

Ebü Mâlik'in tercih ettiği güçlü görüş:

Süre, hadesten sonraki ilk mesh ile başlar.

ÖRNEK

- 08.00 → Abdest aldı ve mestleri giydi.
11.00 → Abdesti bozuldu.
13.00 → Abdest alıp ilk defa mestlerine mesh etti.

Mesh süresinin başlangıcı 13.00'dır.

Mukim için ertesi gün 13.00'e kadar devam eder.

8

HANGİ HASSYE MESH EDİLEBİLİR?

Mest üzerine mesh, küçük hades hâlinde abdest için kullanılır.

Örneğin:

- ✓ İdrar → mesh edilebilir.
- ✓ Dışkı → mesh edilebilir.
- ✓ Yel → mesh edilebilir.
- ✓ Uyku → mesh edilebilir.

Fakat cünüplük gibi guslü gerektiren büyük hadeste mest üzerine mesh yeterli değildir. Mest çıkarılır ve gusül yapılır.

9

CÜNÜPLÜK MESH RUHSATINI KALDIRIR

Safvân b. Assâl (radiyallahu anh) şöyle demiştir:

“Resûlullah ﷺ yolculukta olduğumuz zaman, cünüplük dışında üç gün üç gece mestlerimizi çıkarmamamızı emrederdi.”
(Tirmizî, 96; Nesâî, 127) Elbânî: Hasen

10

MESTİ ÇIKARMAK ABDESTİ BOZAR MI?

Bu meselede âlimler ihtilaf etmiştir. Ebû Mâlik, delil yönünden mestin çıkarılmasının tek başına abdesti bozmadığı görüşünü tercih eder. Çünkü abdest ancak onu bozan şer'i bir sebep bulunduğu zaman bozulur.

11

MESH SÜRESİ BİTİNCE ABDEST BOZULUR MU?

Mesh süresinin bitmesi kendi başına hades değildir. Kişi süre bitmeden sahih bir abdest almışsa, yalnız sürenin dolması mevcut abdestini otomatik olarak bozamaz. Ancak bundan sonra abdesti bozulduğunda artık mest üzerine mesh edemez; ayaklarını yıkaması gerekir.

ÖNEMLİ FIKHÎ AYRIM

- ✓ Mest tahâret üzere giyilir.
- ✓ Mesh mestin üstüne yapılır ve bir defadır.
- ✓ Mukim → 24 saat | Yolcu → 72 saat.
- ✓ Süre, tercihe göre ilk meshten başlar.
- ✓ Küçük hades → mesh mümkündür.
- ✓ Cünüplük → mesh yok, gusül gerekir.
- ✓ Mestin çıkarılması → tek başına abdesti bozamaz (tercih edilen görüş).
- ✓ Sürenin dolması → mevcut abdesti kendi kendine bozamaz.

DERSİN ÖZÜ

Mest üzerine mesh, yalnızca bir kolaylık uygulaması değil, Resûlullah ﷺ'den sahih şekilde sabit olmuş bir Sünnettir. Şartları belirlerken delil esas alınır; delilin koymadığı şartlar din adına zorunlu hâle getirilmez.

“Allah
size zorluk istemez,
kolaylık ister.”
(Bakara, 2/185)

FIKHU'S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

“O, kulları için
kolaylık diler.”
(Nisâ, 4/28)

22.
DERS

ÇORAP VE NALIN ÜZERİNE MESH

Delilleri, şartları ve mestten farkı

METİN

Mest üzerine mesh etmenin meşruiyeti sahih hadislerle kesin olarak sabittir. Bunun yanında çoraplar (cevrebeyn) üzerine mesh konusunda da hadis ve sahâbe uygulamaları nakledilmiştir. Çorap; yün, pamuk, keten ve benzeri maddelerden yapılan ayak örtüsüdür. Nalın ise genellikle deriden yapılan, ayağa giyilen ve bazen çorapla beraber kullanılan bir ayak giysisidir. Ebû Mâlik, delilleri birlikte değerlendirerek çorap üzerine mesh etmenin câiz olduğu görüşünü tercih eder.

Ruhsatlar, ihtiyaç içindir. Şartlar ise delile dayanmalıdır. Delilsiz şart koymak, ruhsatı daraltmaktır.

1 ÇORAP VE NALIN ÜZERİNE MESH HADİSİ

Muğire b. Şu'be (radyallahu anh) rivayet eder:

“Resûlullah ﷺ abdest aldı, çoraplarının
ve nalınlarının üzerine mesh etti.”
(Ebû Dâvûd, 159; Tirmizî, 99) Elbâni: Sahih.

Tirmizî de bu rivayeti hasen-sahih olarak değerlendirmiştir. Bununla beraber bazı hadis imamları rivayetin merfû şekli hakkında illet bulunduğunu söylemişlerdir. Bu nedenle çorap üzerine mesh meselesinin delili yalnızca bu hadise bağlanmaz; sahâbenin uygulamaları da dikkate alınır.

2 SAHÂBEDEN ÇORAP ÜZERİNE MESH

Çorap üzerine mesh uygulaması birçok sahâbiden nakledilmiştir. Bunlar arasında: Ali, Abdullah b. Mes'ûd, Enes, Berâ b. Âzib, Ebû Ümâme ve Sehl b. Sa'd (radyallahu anhum) zikredilmiştir. Bu nakiller, çorap üzerine meshin Selef döneminde bilinen bir uygulama olduğunu göstermektedir.

3 ÇORABIN KALIN OLMASI ŞART MIDIR?

Fakihler bu konuda ihtilaf etmiştir. Bazıları çorabın kalın, kendi başına ayakta durabilen ve üzerinde yürünebilen cinsten olmasını şart koşmuştur. Ebû Mâlik'in tercihi göre, bu şartların tamamını zorunlu kılan açık bir delil yoktur. Örfte çorap sayılan her ayak örtüsü üzerine mesh câizdir. Sırf ince olduğu için meshi reddetmek için ayrıca delil gerekir.

4 YIRTIK ÇORAP VEYA MEST ÜZERİNE MESH

Mest veya çorabın küçük bir kısmının yırtılmış olması meselesinde de fakihler ihtilaf etmiştir. Ebû Mâlik'in tercihi göre, örfen hâlâ çorap olarak isimlendirildiği müddetçe küçük yırtıklar meshe engel değildir. Çünkü sahâbenin mestlerinin kusursuz olmasını şart koşan sahih bir delil nakledilmemiştir.

Ölçü: İsmi ve kullanımı devam ediyor mu?

5 ÇORAP TAHÂRET ÜZERE GİYİLMELİDİR

Muğire b. Şu'be (radyallahu anh) şöyle demiştir:

“Onları bırak! Çünkü onları temiz iken giydim.”
(Buhârî, 206; Müslim, 274) Müttefekun aleyh.

Temel şart: Önce tam abdest alınır, ayaklar yıkanır, sonra çorap giyilir. Abdestsiz giyilmiş çorap üzerine mesh edilmez.

6

ÇORABIN NERESİ MESH EDİLİR?

Ali (radyallahu anh) şöyle demiştir:

“Din görüşle olsaydı mestin altını mesh etmek
üstünü mesh etmekten daha uygun olurdu.
Ben Resûlullah ﷺ'i mestlerinin üstünü mesh ederken gördüm.”
(Ebû Dâvûd, 162) Elbâni: Sahih.

Bu esas çorap üzerine mesh için de uygulanır.

Çorabın alt kısmı mesh edilmez. Tabanı mesh edilmez.

7

MESH NASIL YAPILIR?

Eller suyla ıslatılır. Çorabın ayağın üst kısmına gelen bölümü bir defa mesh edilir. Çorabın tamamen ıslatılması gerekmez. Üç defa mesh etmek de gerekmez. Mesh, yıkamak değildir.

Uygulama: Islak el → çorabın üstü → bir defa mesh

8

MESH SÜRESİ

Çorap üzerine mesh, mest meshindeki süre hükmüne tâbidir:

Mukim için 1 gün 1 gece (24 saat)

Yolcu için 3 gün 3 gece (72 saat)

Ali (radyallahu anh) şöyle demiştir:

“Resûlullah ﷺ yolcu için üç gün ve gecelerini,
mukim için ise bir gün ve geceyi belirledi.”
(Müslim, 276) Sahih.

Tercih edilen görüşe göre süre, abdest bozulduktan sonra yapılan ilk meshten itibaren başlar.

9

NALIN ÜZERİNE MESH

Resûlullah ﷺ'in nalınlarına mesh ettiğini bildiren rivayetler bulunmaktadır. Ancak nalın, ayağın abdestte yıkanması farz olan bölümünü tamamen örtmeyebilir. Bu nedenle her açık sandalet veya ayakkabının üzerine mesh edilir ve ayak hiç yıkanmaz şeklinde genel bir sonuç çıkarılmaz. Çorapla beraber giyilen nalın üzerine mesh rivayetleri, çorap ve ayağın tahâretiyle birlikte değerlendirilmelidir.

10

ÇORAPTA DELİLSİZ ŞART KOYMAMAK

Çorabın mutlaka deriden olması, çok kalın olması, bağısız olarak dik durması, uzun mesafe yürümeye dayanması gibi şartların her birini zorunlu kabul etmek için ayrıca delil gerekir. Ebû Mâlik'in burada öne çıkardığı yaklaşım:

Nas neyi şart koyduysa onu şart koy; delilsiz yeni şart ekleme.

ÖNEMLİ FIKHİ AYRIM

- ✓ Mest üzerine mesh → sahih Sünnetle kesin sabittir.
- ✓ Çorap üzerine mesh → hadis ve sahâbe uygulamalarıyla desteklenmiştir.
- ✓ Çorap → tahâret üzere giyilir.
- ✓ Mesh → üst kısmına yapılır ve bir defadır.
- ✓ Mukim → 24 saat | Yolcu → 72 saat.
- ✓ Küçük yırtık → tercih edilen görüşe göre meshi geçersiz kılmaz.

DERSİN ÖZÜ

Çorap ve nalın üzerine mesh, sonradan ortaya çıkmış bir uygulama değildir. Hadis rivayetleri ve sahâbe uygulamalarıyla Selef döneminden itibaren bilinen bir ruhsattır. Hüküm belirlenirken delil esas alınır; delilin koymadığı şartlar din adına zorunlu hâle getirilmez.

İlim
Amel
Davet
İstikamet

“Temizlik, imanın yarısıdır.”
(Müslim, 223)

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

“Allah size zorluk istemez, kolaylık ister.”
(Bakara, 2/185)

FIKHU'S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

“O, kulları için kolaylık diler.”
(Nisâ, 4/28)

23.
DERS

BAŞ ÖRTÜLERİ ÜZERİNE MESH

Sarık ve kadının baş örtüsü üzerine mesh

METİN

Abdestte aslanan, Allah Teâlâ'nın emrettiği şekilde başın mesh edilmesidir.

“Başlarınızı mesh edin.”

(Mâide, 5/6)

Bununla beraber Resûlullah ﷺ'den sarık üzerine mesh ettiği sahih olarak nakledilmiştir. Bu sebeple sarık üzerine mesh, Sünnetle sabit bir ruhsattır.

1 SARIK ÜZERİNE MESH SÜNNETLE SABİTTİR

Amr b. Ümeyye ed-Damrî (radiyallahu anh) şöyle demiştir:

“Resûlullah ﷺ'i sarığının ve mestlerinin üzerine mesh ederken gördüm.”

(Buhârî, 205) Sahih.

Bu hadis, sarığın üzerine doğrudan mesh edilebileceğinin temel delillerindendir.

2 BAŞIN BİR KISMIYLA SARIK BİRLİKTE MESH EDİLEBİLİR

Muğîre b. Şu'be (radiyallahu anh) rivayet etmiştir:

“Resûlullah ﷺ abdest aldı; alına, sarığının üzerine ve mestlerine mesh etti.”

(Müslim, 274) Sahih.

Böylece Sünnette, başın görünen kısmını mesh etmekle sarığın üzerine mesh etmenin birlikte yapıldığı sabittir.

3 SARIK MUTLAKA ABDESTLİ TAKILMALI MIDIR?

Mest konusunda Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

“Onları bırak! Çünkü onları temiz iken giydim.”
(Buhârî, 206; Müslim, 274)

Fakat sarık hakkında, “ancak tahâret üzere takılırsa üzerine mesh edilir” şeklinde, mestteki gibi açık ve sahih bir delil bulunmamaktadır.

Ebü Mâlik'in tercihiye göre, mest için sabit olan şart delilsiz olarak sarığa taşınmaz.

Her ruhsatın şartı kendi delilinden alınır.

4 SARIK İÇİN 24/72 SAATLİK SÜRE VAR MIDIR?

Mest için süre açıkça belirlenmiştir:

Mukim için 1 gün 1 gece (24 saat)

Yolcu için 3 gün 3 gece (72 saat)

Fakat sarık üzerine mesh için aynı süreyi belirleyen sahih ve açık bir nas bulunmamaktadır. Bu nedenle sarığa mestin süre sınırı uygulanmaz.

5

HER BAŞLIK SARIK HÜKMÜNDE MİDİR?

Hayır. Resûlullah ﷺ'den sabit olan ruhsat sarık hakkındadır. Bu nedenle herhangi bir şapka, takke veya başa konulan her şey otomatik olarak sarık hükmüne sokulmaz. Hükmün kapsamı belirlenirken nas, kullanım, ihtiyaç ve Selef'in anlayışı dikkate alınır.

6

KADININ BAŞ ÖRTÜSÜ ÜZERİNE MESH

Kadının himârı/baş örtüsü üzerine mesh etmesi konusunda fakihler ihtilaf etmiştir.

Bir grup âlim: Başın kendisinin mesh edilmesi gerekir.

Başka bir grup: Özellikle baş örtüsünü çıkarmakta güçlük veya ihtiyaç bulunduğu üzerine mesh edilmesine ruhsat vermiştir.

Ebü Mâlik de meseleyi Selef'ten nakledilen eserlerle birlikte ele alır.

7

ÜMMÜ SELEME'DEN NAKİL

Müminlerin annesi Ümmü Seleme (radiyallahu anhâ)'nın baş örtüsü üzerine mesh ettiği nakledilmiştir.

Bu ve benzeri Selef uygulamaları, kadınların baş örtüsü üzerine meshini câiz görenlerin delilleri arasındadır.

ÖNEMLİ AYRIM:

- Sarık üzerine mesh → Resûlullah ﷺ'den sahih merfû hadisle sabittir.
 - Kadının baş örtüsü → sahâbe/Selef eserleri ve kıyas yönünden değerlendirilmiştir.
- İki delil derecesi birbirine karıştırılmamalıdır.

8

İHTİYAÇ VE MEŞAKKAT BULUNMASI

Kadının baş örtüsünü çıkarması; hastalık, şiddetli soğuk, uygun olmayan ortam veya gerçek bir güçlük sebebiyle zorlaşıyorsa, ruhsat görüşü daha kuvvetlidir. Normal şartlarda ise başın doğrudan mesh edilmesi, Kur'an'ın açık emrine uygun olan asıl uygulamadır.

9

SARIK NASIL MESH EDİLİR?

Eller suyla ıslatılır. Sarığın baş üzerindeki kısmının üzerinden bir defa mesh edilir. Sarığın tamamen ıslatılması gerekmez. Mesh, yıkamak değildir.

Uygulama: Islak el → sarığın üstü → bir defa mesh

10

SARIĞI ÇIKARMAK ABDESTİ BOZAR MI?

Sarığın çıkarılması hades değildir. Sarığı çıkarmanın mevcut abdesti bozduğunu açıkça gösteren sahih bir delil bulunmamaktadır. Bu nedenle tercih edilen görüşe göre sarığı çıkarmak abdesti bozmaz.

ÖNEMLİ FIKHİ AYRIM

- ✓ Baş mesh → Kur'an'ın emridir.
- ✓ Sarık üzerine mesh → sahih Sünnetle sabittir.
- ✓ Başın görünen kısmı + sarık → Sünnetle sabittir.
- ✓ Sarığı tahâret üzere takma şartı → açık delille sabit değildir.
- ✓ Sarık için 24/72 saat → açık delille sabit değildir.
- ✓ Sarığı çıkarmak → abdesti bozmaz.
- ✓ Kadının baş örtüsü üzerine mesh → ihtilafı bir meseledir.

DERSİN ÖZÜ

Sarık üzerine mesh, sahih Sünnetle sabit bir ruhsattır. Ancak mestin şartlarının tamamı delilsiz biçimde sarığa taşınmaz. Kadının baş örtüsü üzerine mesh meselesinde ise ihtilaf bulunduğu açıkça belirtilmeli, sahih merfû delil ile Selef eserleri aynı seviyede sunulmamalıdır.

“Allah size zorluk istemez, kolaylık ister.”
(Bakara, 2/185)

FIKHU'S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

“O, din konusunda üzerinize hiçbir güçlük yükledi.”
(Hac, 22/78)

24.
DERS

SARGI, ALÇI VE CEBİRE ÜZERİNE MESH

Yaralı kimsenin tahâreti nasıl olur?

METİN

Cebire, kırık veya yaralı bir uzvun üzerine tedavi amacıyla konulan sargı, bandaj, alçı, atel ve benzeri tıbbî örtülerdir. Tahârette aslanan, yıkanması emredilen uzuvları suyla yıkamaktır. Ancak suyun kullanılması yaraya zarar veriyor veya iyileşmeyi geciktiriyorsa kişi gücü yettiği ölçüde tahâret eder.

Yıkamak mümkünse yıka → yıkamak zarar veriyorsa mesh et → mesh de zarar veriyorsa zarar verme.

1 YARAYI YIKAMAK ZARAR VERMİYORSA

Yara açık olsa bile suyun değmesi herhangi bir zarar vermiyorsa, abdest veya gusûlde normal şekilde yıkanır. Sadece yara bulunması, suyu terk etmek için tek başına yeterli değildir.

Ölçü: Su zarar vermiyor → YIKA

2 YIKAMAK ZARAR VERİYOR, MESH ZARAR VERMİYORSA

Suyla yıkamak yarayı artıracak, iyileşmeyi geciktirecek veya ciddi acı ve zarar meydana getirecekse fakat ıslak elle üzerinden geçmek zarar vermiyorsa, yaralı bölge mesh edilir.

Ölçü: Yıkamak zarar veriyor → mesh zarar vermiyor → MESH ET

3 MESH ETMEK DE ZARAR VERİYORSA

Yaraya ıslak elle dokunmak dahi zarar veriyorsa kişi kendisine zarar vermekle yükümlü değildir. Sağlam uzuvlarını yıkar ve zarar veren uygulamayı terk eder. Bu noktada teyemmüm hükmü gündeme gelir.

“Allah’tan gücünüz yettiğince sakının.”
(Teğâbün, 64/16)

4 SARGI VE ALÇI ÇIKARILMAK ZORUNDA MIDIR?

Yara üzerinde tedavi amacıyla bulunan sargı, bandaj, alçı, atel veya tıbbî kaplamanın çıkarılması zarar verecekse, tahâret için çıkarılması gerekmez. Gerektiği kadarının üzerine mesh edilir.

Ölçü: Çıkarmak zarar veriyor → ÇIKARMA → ÜZERİNE MESH ET

5 CEBİRE İLE MEST AYNI HÜKÜMDE DEĞİLDİR

MEST

- Ruhsattır.
- Normal şartlarda ayağa giyilir.
- Tahâret üzere giyilmesi şarttır.
- Belirli mesh süresi vardır.

CEBİRE / SARGI / ALÇI

- Tedavi ve zaruret sebebiyledir.
- İhtiyaç ortaya çıktığında kullanılır.
- Yaralanmanın abdestiye ken olması şart değildir.
- 24/72 saatlik mesh süresi yoktur.

Dolayısıyla mest hükümlerinin tamamı cebire kıyas yoluyla taşınmaz.

6

SARGI ABDESTLİYKEN TAKILMIŞ OLMALI MIDIR?

Fakihler bu konuda ihtilaf etmişlerdir. Bazıları sargının tahâret üzere konulmasını şart koşmuştur. Ancak Ebü Mâlik'in tercihi göre bunu zorunlu kılan sahih ve açık bir delil yoktur. Çünkü yaralanma çoğu zaman kişinin tercih ettiği bir vakitte meydana gelmez.

ÖRNEK

Kişi abdestsizken kolunu kırdı, doktor hemen alçıya aldı. Ona: “Abdestli değildin; alçıyı çıkar.” denilmez. Tedavi ihtiyacı devam ettiği müddetçe alçının üzerine mesh eder.

7

CEBİRE MESHİNİN SÜRESİ NE KADARDIR?

Mestte:

Mukim → 24 saat | Yolcu → 72 saat

süre vardır. Fakat cebire için böyle belirlenmiş bir süre yoktur.

Hüküm: Tedavi ihtiyacı devam ettiği müddetçe mesh devam eder. Yara iyileşir ve sargıya ihtiyaç kalmazsa normal tahârete dönlür.

8

SARGININ NE KADARI MESH EDİLİR?

Sargı veya alçı, yaranın tedavisi için gerekli olan alanı kaplıyorsa üzerinden mesh edilir. Sargının yaranın çevresindeki bir miktar sağlam bölgeyi kaplaması tıbbî olarak gerekiyorsa bu da zaruret kapsamındadır. Ancak ihtiyaç olmadan sağlam uzvun çok geniş bir kısmını kapatmak ruhsatın kapsamını gereksiz yere genişletmemelidir.

9

SARGI ÇIKARILIRSA ABDEST BOZULUR MU?

Sargının çıkarılması hades değildir. Dolayısıyla sadece sargının çıkarılmış olması, mevcut abdesti bozduğunu gösteren açık bir delil bulunmadıkça abdesti bozan bağımsız bir sebep kabul edilmez. Ancak sonraki tahârette yara iyileşmiş ve su kullanılabilir hâle gelmişse bölge normal şekilde yıkanır.

10

CEBİRE HADİSLERİNDE ÖNEMLİ İLMİ NOKTA

Cebire üzerine mesh konusunda doğrudan delil olarak kullanılan bazı rivayetlerin senedlerinde zayıflık bulunmaktadır. Bu nedenle “Resûlullah ﷺ”den cebire hakkında tartışmasız sahih özel hadis vardır.” şeklinde ifade kullanmak doğru değildir. Ebü Mâlik de bu meselede rivayetlerin sıhhat durumunu dikkate alarak hükmü genel şer’i kolaylık, zararın kaldırılması ve kişinin gücü nispetinde sorumlu olması esaslarıyla değerlendirir.

DELİL

Câbir (radiyallahu anh)’dan nakledilen meşhur yaralı adam rivayeti: Başından yaralanan bir kimse ihtilâm olmuş ve gusûl konusunda soru sormuştur. Kendisine gusletmesi söylenmiş, guslederek zarar görmüş ve ölmüştür. Resûlullah ﷺ bunu öğrendiğinde onların yanlış hüküm vermelerini ağır biçimde kınmıştır.

(Ebü Dâvûd, 336)

Ayrıca Allah Teâlâ buyurur:

“O, din konusunda üzerinize hiçbir güçlük yükledi.”
(Hac, 22/78)
“Allah’tan gücünüz yettiğince sakının.”
(Teğâbün, 64/16)

ÖNEMLİ FIKHİ AYRIM

- ✓ Su zarar vermiyor → yıka.
- ✓ Yıkamak zarar veriyor → mesh et.
- ✓ Mesh de zarar veriyor → zorlama, teyemmüm.
- ✓ Sargıyı çıkarmak zarar veriyorsa çıkarma.
- ✓ Cebire tedavi ihtiyacına bağlıdır.
- ✓ 24/72 saat sınırı yoktur.
- ✓ Tahâret üzere takılması şart değildir.
- ✓ Sargının çıkarılması tek başına abdesti bozamaz.

DERSİN ÖZÜ

Şeriat yaralı kimseye zarar vermeyi emretmez. Tahâret gücün yettiği ölçüde yerine getirilir. Mest ile cebire birbirinden ayrılmıştır. Cebire, tedavi ve ihtiyaç sebebiyle verilen bir kolaylıktır.

"Allah size zorluk istemez, kolaylık ister."
(Bakara, 2/185)

FIKHU'S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

"O, din konusunda üzerinize hiçbir güçlük yüklemeydi."
(Hac, 22/78)

25.
DERS

GUSÛL

Guslû gerektiren hâller

METİN

Guslû, büyük hadesi kaldırmak amacıyla bütün bedeni suyla yıkamaktır. Cünüplük, hayız ve nifas gibi hâllerde yalnız abdest almak yeterli değildir. Namaz gibi tahâret gerektiren ibadetler için guslederek büyük hadesten temizlenmek gerekir.

"Eğer cünüp iseniz iyice temizlenin."
(Mâide, 5/6)

1 MENİNİN ŞEHVETLE ÇIKMASI

Erkek veya kadından şehvetle meni çıkması guslû gerektirir. Ali (radiyallahu anh)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

"Mezi sebebiyle abdest, meni sebebiyle guslû gerekir."
(Tirmizî, 114 ve ilgili rivayetler)

Burada önemli olan meni ile meziyi birbirinden ayırmaktır.

MENİ

- Şehvetle çıkar.
- Guslû gerektirir.

MEZİ

- Şehvetle çıkar, incedir.
- Guslû gerektirmez,
- Cinsel organ yıkanır ve abdest alınır.

2 UYKUDAN UYANINCA MENİ GÖRMEK

Kişi rüyasında cinsel ilişki gördüğünü hatırlamasa bile uyandığında meni görürse gusleder. Âişe (radiyallahu anhâ)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ'e, ihtilâm olduğunu hatırlamadan ıslaklık gören kimse soruldu. Buyurdu:

"Gusletsin."

Rüya gördüğü hâlde ıslaklık bulamayan kişi sorulunca:
"Ona guslû gerekmez."
(Ebû Dâvûd, 236; Tirmizî, 113) Elbâni: Sahih.

ÖLÇÜ

- Rüya + meni yok → guslû yok.
- Rüya hatırlanmıyor + meni var → guslû var.

3 KADININ İHTİLÂM OLMASI

Kadın da ihtilâm olabilir. Ümmü Süleym (radiyallahu anhâ) Resûlullah ﷺ'e: "Kadın ihtilâm olduğunda gusletmesi gerekir mi?" diye sordu. Resûlullah ﷺ:

"Evet, suyu gördüğü zaman."
(Buhârî, 282; Müslim, 313)

Dolayısıyla guslû hükmü yalnız erkeğe mahsus değildir.

ÖLÇÜ

Kadın meni görürse → guslû gerekir.

4 CİNSEL BİRLEŞME

Cinsel birleşme gerçekleştiğinde meni gelmese dahi guslû farz olur. Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

"İki sünnet mahalli birbirine kavuştuğunda guslû gerekli olur."
(Müslim, 349)

Başka bir rivayette: "Dört uzvu arasına oturur ve onunla ilişkiye girerse guslû gerekir." (Buhârî, 291; Müslim, 348)

ÖNEMLİ

Birleşme gerçekleşti → boşalma olmasa bile guslû gerekir.

5

"SU ANCAK SUDAN DOLAYIDIR" HÜKMÜ

İslâm'ın ilk döneminde, boşalma meydana gelmedikçe guslûn gerekmeceğine dair bir ruhsat bulunmaktaydı. Resûlullah ﷺ:

"Su ancak sudan dolaydır."
(Müslim, 343)

Ancak daha sonraki hadisler, cinsel birleşmenin boşalma olmasa bile guslû gerektirdiğini göstermiştir. Bu nedenle cumhurun hükmü: Cinsel birleşme → meni çıkmasa bile guslû farzdır.

6

HAYIZIN SONA ERMESİ

Kadının hayız kanı sona erdiğinde namaza dönebilmesi için gusletmesi gerekir. Resûlullah ﷺ Fâtıma bint Ebi Hubeys'e:

"Hayız geldiğinde namazı bırak; hayız sona erdiğinde kanı yıka ve namazını kıl."
(Buhârî, 228; Müslim, 333)

Hayız sona erdiğinde kadın temizlenir ve guslederek ibadetlerine döner.

7

NİFASIN SONA ERMESİ

Doğumdan sonra gelen nifas kanı sona erdiğinde kadın gusleder ve namaza başlar.

Nifasın tahâret hükümleri bu açıdan hayız hükümlerine benzer. Nifas konusu ileride kendi başlığı altında ayrıntılı şekilde ele alınacaktır.

8

MÜSLÜMAN OLAN KİŞİNİN GUSLÜ

Kâfir bir kimsenin Müslüman olduğunda gusletmesi konusunda âlimler ihtilaf etmiştir. Kays b. Âsım (radiyallahu anh) şöyle anlatır:

"Müslüman olmak istediğimde Resûlullah ﷺ bana su ve sidr ile gusletmemi emretti."

(Ebû Dâvûd, 355; Tirmizî, 605; Nesâî, 188) Elbâni: Sahih.

Bazı âlimler bu emri farz, bazıları ise müstehap kabul etmiştir. Ebû Mâlik delilleri değerlendirirken bu ihtilafı ayrıca zikreder.

9

ÖLEN MÜSLÜMANIN YIKANMASI

Müslüman öldüğünde cenazesinin yıkanması farz-ı kifâyedir. Resûlullah ﷺ ihramlı iken ölen sahâbi hakkında:

"Onu su ve sidr ile yıkayın."
(Buhârî, 1265; Müslim, 1206)

Bu guslû, kişinin kendi yaptığı ibadet guslû değil; Müslümanların cenazeye karşı yükümlülüğüdür. Bu ayırım korunmalıdır.

ÖNEMLİ FIKHİ AYRIM

- ✓ Meni çıkması → guslû gerekir.
- ✓ Mezi çıkması → guslû değil; yıkama + abdest.
- ✓ Rüya da ihtilâm + meni yok → guslû yok.
- ✓ Uyandığında meni bulundu → guslû gerekir.
- ✓ Cinsel birleşme → boşalma olmasa da guslû.
- ✓ Hayız bitti → guslû gerekir.
- ✓ Nifas bitti → guslû gerekir.
- ✓ Müslüman olanın guslû → âlimler arasında farz/müstehap görüşü vardır.
- ✓ Ölen Müslümanın yıkanması → farz-ı kifâyedir.

DERSİN ÖZÜ

Guslû, büyük hadesi kaldıran tahârettir. Guslûn gerekip gerekmediği, örf veya kişisel kanaatle değil; Kur'an ve sahih Sünnetle belirlenir.

MENİ → GUSLÜ | MEZİ → ABDEST | CİNSEL BİRLEŞME → GUSLÜ

"Temizlik, imanın yarısıdır."
(Müslim, 223)

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

“Allah size zorluk istemez, kolaylık ister.”
(Bakara, 2/185)

FIKHU'S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

“O, din konusunda üzerinize hiçbir güçlük yükledi.”
(Hac, 22/78)

26.
DERS

GUSÛL NASIL YAPILIR?

Guslün farzı ve Sünnete uygun tam gusûl

METİN

Gusûlde amaç büyük hadesi kaldırarak bütün bedeni suyla temizlemektir. Guslün geçerli olması için gerekli olanla, Resûlullah ﷺ'in uyguladığı kâmil/Sünnete uygun gusûl şekli birbirinden ayrılmalıdır.

“Eğer cünüp iseniz iyice temizlenin.”
(Mâide, 5/6)

1 GUSLÜN TEMELİ: NİYET

Gusûl bir ibadettir. Büyük hadesi kaldırmak için yapılan gusûlde niyet bulunmalıdır. Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

“Ameller ancak niyetlere göredir.”
(Buhârî, 1; Müslim, 1907)

Niyet kalbin amelidir. Gusle başlarken özel bir niyet cümlesini dile söylemek şart değildir.

2 BÜTÜN BEDENE SUYU ULAŞTIRMAK

Guslün gerçekleşmesi için suyun bütün bedene ulaşması gerekir. Saç dipleri, koltuk altları, göbek çevresi ve suyun ulaşmasının zor olduğu bölgeler ihmal edilmez.

TEMEL ÖLÇÜ

Niyet + bütün bedene suyun ulaşması = geçerli guslün esası

3 RESÛLULLAH ﷺ'İN GUSLÜ

Âişe (radiyallahu anhâ) şöyle anlatmıştır:

“Resûlullah ﷺ cünüplükten gusledeceği zaman önce ellerini yıkar, sonra namaz abdesti gibi abdest alırdı. Sonra parmaklarını suya daldırıp saç diplerini hilâllerdi. Ardından başına üç avuç su döker, sonra suyu bütün bedenine akıttırdı.”
(Buhârî, 248; Müslim, 316)

Bu hadis Sünnete uygun kâmil guslün temel tarifidir.

4 ÖNCE ELLER YIKANIR

Gusle başlayan kişi önce ellerini yıkar. Ardından avret mahallinde bulunan necaseti temizler. Meymüne (radiyallahu anhâ)'nın rivayetinde Resûlullah ﷺ'in guslünü ayrıntılı şekilde anlatılmıştır.

(Buhârî, 257; Müslim, 317)

5 AVRET MAHALLİ TEMİZLENİR

Cünüplükten gusûlde beden üzerinde meni veya başka bir necaset bulunuyorsa önce temizlenir. Burada iki farklı kavram vardır:

- Necasetin giderilmesi → maddî pisliğin temizlenmesi
- Gusûl → büyük hadesin kaldırılması

Bu ikisi birbirine karıştırılmamalıdır.

6

NAMAZ ABDESTİ GİBİ ABDEST ALINIR

Resûlullah ﷺ gusûl sırasında namaz abdesti gibi abdest almıştır. Ağız ve burun da abdestin normal uygulaması içerisinde yıkanır. Ayakların ne zaman yıkanacağı konusunda rivayetlerde iki uygulama görülür:

- Abdest sırasında yıkamak.
- Guslün sonunda yıkamak.

Her ikisinin de rivayetlerde dayanağı vardır.

7

SAÇ DİPLERİNE SU ULAŞTIRILIR

Parmaklarla saç diplerine su ulaştırılır. Ardından başa üç defa su dökülür. Amaç yalnız saçın dışını ıslatmak değildir; suyun saç diplerine ulaşmasıdır.

(Buhârî, 248; Müslim, 316)

8

KADIN ÖRGÜSÜNÜ ÇÖZMEK ZORUNDA MIDIR?

Ümmü Seleme (radiyallahu anhâ) şöyle demiştir:

“Ey Allah'ın Resülü! Ben saçlarını sıkıca ören bir kadınıym. Cünüplük guslünü için örgümü çözeyim mi?”
Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu:
“Hayır. Başına üç avuç su dökmen, sonra üzerine suyu akıttıman sana yeter.”
(Müslim, 330)

Dolayısıyla cünüplük guslünde su saç diplerine ulaşıyorsa kadının örgüsünü çözmesi şart değildir.

9

SONRA BÜTÜN BEDEN YIKANIR

Baş yıkandıktan sonra su bütün bedene ulaştırılır. Resûlullah ﷺ'in guslünü anlatan rivayetlerde bütün bedene su döktüğü bildirilmiştir.

(Buhârî, 248; Müslim, 316)

Kişi özellikle suyun zor ulaştığı bölgeleri kontrol eder.

10

GUSÛLDEN SONRA AYRICA ABDEST GEREKİR Mİ?

Kişi cünüplükten gusle derken tahâret niyetiyle bütün bedenini yıkamış ve gusûl esnasında abdesti bozan yeni bir durum meydana gelmemişse, ayrıca yeniden abdest alması gerekmez. Âişe (radiyallahu anhâ)'dan rivayet edilir:

“Resûlullah ﷺ gusûlden sonra abdest almazdı.”
(Tirmizi, 107; Ebü Dâvûd'un ilgili rivayetleri. Elbâni: Sahih.)

Ancak gusûl sırasında abdesti bozan bir durum meydana gelirse namaz için abdest gerekir.

SÜNNETE UYGUN GUSÛL — KISA UYGULAMA

1 Niyet et.	5 Saç diplerine su ulaştır.
2 Ellerini yıka.	6 Başına üç defa su dök.
3 Avret mahallini temizle.	7 Bütün bedenini yıka.
4 Namaz abdesti gibi abdest al.	8 Ayaklar önceden yıkanmadıysa sonunda yıka.

ÖNEMLİ FIKHÎ AYRIM

- Guslün geçerliliği ile kâmil Sünnet guslünü aynı şey değildir.
- Geçerli guslün esası → niyet + bütün bedene su ulaştırmak.
- Kâmil gusûl → Resûlullah ﷺ'in uygulamasını takip etmektir.
- Kadının örgülü saç → su diplerine ulaşıyorsa çözülmesi şart değildir.
- Necaseti gidermek → maddî temizliktir. Gusûl → büyük hadesi kaldırır.
- Sahih gusûlden sonra → yeni bir hades meydana gelmedikçe ayrıca abdest gerekmez.

DERSİN ÖZÜ

Gusûl, büyük hadesi kaldıran tahârettir. Resûlullah ﷺ'in guslünü sade, açık ve uygulanabilir bir düzene sahiptir. Amaç yalnızca bedeni ıslatmak değil, büyük hadesten şer'i şekilde temizlenmektir.

"Allah size zorluk istemez, kolaylık ister."
(Bakara, 2/185)

FIKHU'S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

"O, din konusunda üzerinize hiçbir güçlük yükledi." (Hac, 22/78)

27.
DERS

CÜNÜP KİMSEYE YASAK VE CÂİZ OLAN ŞEYLER

Cünüplük hâlinde ne yapılabilir, ne yapılamaz?

METİN

Cünüplük büyük hades hâlidir. Cünüp kimsenin namaz kılmak kılabilmesi için gusletmesi gerekir. Ancak cünüplük, insanı maddî anlamda "pis" hâle getirmez. Bu sebeple cünüp kimseye yasaklanan hususlarla, halk arasında yasak zannedilen şeylerin birbirinden ayrılması gerekir.

"Eğer cünüp iseniz iyice temizlenin."
(Mâide, 5/6)

1 CÜNÜP KİMSE NAMAZ KILAMAZ

Allah Teâlâ buyurur:

"Ey iman edenler! Sarhoş iken ne söylediğinizi bilinceye kadar ve cünüp iken —yolcu olmanız hâli müstesna— gusledinceye kadar namaza yaklaşmayın."
(Nisâ, 4/43)

Cünüplükten çıkmadan farz veya nafil namaz kılınmaz.

ÖLÇÜ

Cünüplük → GUSÛL → NAMAZ

2 CÜNÜP KİMSE TAVAF YAPMAZ

Tavafın tahâret gerektirip gerektirmediği konusunda fakihler arasında ayrıntılı ihtilaf vardır. Âişe (radiyallahu anhâ) hayız olduğunda Resûlullah ﷺ ona:

"Hac yapanların yaptıklarını yap; ancak temizleninceye kadar Beyt'i tavaf etme."
(Buhârî, 305; Müslim, 1211)

Cünüplük ve tavaf meselesi de tahâret hükümleri çerçevesinde değerlendirilir.

3 CÜNÜP KİMSENİN KUR'AN OKUMASI

Bu meselede âlimler ihtilaf etmiştir. Cünüp kimsenin Kur'an okumasını yasaklayan rivayetler bulunmaktadır. Bunlardan biri Ali (radiyallahu anh) 'dan nakledilen:

"Resûlullah ﷺ'i Kur'an okumaktan cünüplük dışında hiçbir şey alıkoymazdı."
(Ebü Dâvûd, 229; Tirmizî, 146; Nesâî, 265)

Hadisin sıhhati ve hükme delâleti konusunda muhaddisler arasında değerlendirmeler vardır. Bu nedenle mesele ihtilafıdır; kesin hüküm gibi sunulmaz.

4 MUSHAF'A DOKUNMAK

Mushaf'a abdestsiz veya cünüp olarak dokunmak konusunda fakihler arasında ihtilaf vardır. Delil olarak sıkça şu rivayet kullanılır:

"Kur'an'a ancak tâhir olan dokunsun."
(Muvatta, Kitâbü'l-Kur'an; Nesâî'nin ilgili rivayetleri)

Hadisin tariklerinin toplamı ve "tâhir" kelimesinin anlamı hakkında ilmi tartışma vardır. Cumhur, Mushaf'a dokunmak için tahâreti gerekli görmüştür. Ebü Mâlik de meseleyi delilin sıhhati açısından ayrıca değerlendirir.

5 CÜNÜP KİMSE MESCİDDE KALABİLİR Mİ?

Allah Teâlâ buyurur:

"Cünüp iken —yol üzerinden geçmeniz müstesna— gusledinceye kadar..." (Nisâ, 4/43)

Âlimlerin önemli bir kısmı bu ayeti, cünüp kimsenin mescidde kalmasını yasaklayan, fakat ihtiyaç hâlinde geçip gitmesine izin veren delillerden saymıştır. Bu konuda ihtilaf bulunmaktadır. Mescidden geçmek ile mescidde oturup kalmak aynı mesele değildir.

6 CÜNÜP KİMSE YİYİP İÇEBİLİR

Cünüp kimsenin yemek yemesi veya su içmesi haram değildir. Âişe (radiyallahu anhâ) şöyle rivayet etmiştir:

"Resûlullah ﷺ cünüp olduğu hâlde yemek veya uyumak istediğinde namaz abdesti gibi abdest alırdı."
(Müslim, 305)

Buradaki abdest müstehap bir temizliktir; yemek yiyebilmek için gusûl şart değildir.

7 CÜNÜP KİMSE UYUYABİLİR

Cünüp olan kişinin hemen gusletmeden uyuması câizdir. Ancak uyumadan önce abdest alması Sünnettir. Ömer (radiyallahu anh) şöyle sordu:

"Ey Allah'ın Resûlü! Birimiz cünüp olduğu hâlde uyuyabilir mi?"

Resûlullah ﷺ: "Evet; abdest aldığı zaman uyusun."
(Buhârî, 287; Müslim, 306)

ÖLÇÜ

- Gusletmeden uyumak → câiz
- Uyumadan önce abdest → Sünnet

8 TEKRAR CİNSEL İLİŞKİ İSTEYEN KİMSE

Bir kimse eşiyle ilişkiye girdikten sonra tekrar ilişkiye girmek isterse, iki ilişki arasında abdest alması müstehaptır. Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

"Biriniz hanımıyla ilişkiye girdikten sonra tekrar etmek isterse ikisi arasında abdest alsın; bu, tekrar için daha dinç olmasını sağlar."
(Müslim, 308)

Her ilişki arasında ayrıca gusletmek şart değildir.

9 CÜNÜP KİMSE ZİKİR VE DUA EDEBİLİR

Cünüplük Allah'ı zikretmeye engel değildir. Âişe (radiyallahu anhâ) şöyle demiştir:

"Resûlullah ﷺ Allah'ı her hâlinde zikrederdi."
(Müslim, 373)

Dolayısıyla cünüp kimse tesbih, tehlil, tekbir, istiğfar ve dua edebilir.

10 CÜNÜP KİMSE NECİS DEĞİLDİR

Ebü Hüreyre (radiyallahu anh) cünüp olduğu bir sırada Resûlullah ﷺ ile karşılaşmış, sonra gizlice ayrılıp gusletmiştir. Resûlullah ﷺ neden ayrıldığını sorunca cünüp olduğunu söylemiştir. Bunun üzerine Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

"Sübhânallah! Mümin necis olmaz."
(Buhârî, 283; Müslim, 371)

Cünüplük, beden necis olmasını gerektirmez. Bu, çok önemli bir yanlış anlayışı düzeltir.

ÖNEMLİ FIKHİ AYRIM

- ✓ Cünüp → namaz kılamaz.
- ✓ Kur'an okumak → âlimler arasında ihtilafıdır.
- ✓ Mushaf'a dokunmak → ihtilafıdır; cumhur tahâreti şart görür.
- ✓ Mescidde kalmak → ihtilaf ve tafsilat vardır.
- ✓ Yemek ve içmek → câizdir.
- ✓ Uyumak → câizdir; önce abdest almak Sünnettir.
- ✓ Tekrar ilişki → arada abdest almak müstehaptır.
- ✓ Zikir ve dua → câizdir.
- ✓ Cünüp mümin → necis değildir.

DERSİN ÖZÜ

Cünüplük, insanın bedenini pis hâle getiren bir durum değil, gusülle kaldırılan hükmi büyük hadestir. Hükümler, örf, utanma veya halk arasında yaygın kanaatlerle değil; sahih delille belirlenir.

"Allah size zorluk istemez, kolaylık ister."
(Bakara, 2/185)

FIKHU'S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

"O, din konusunda üzerinize hiçbir güçlük yükledi." (Hac, 22/78)

28.
DERS

GUSLÜN MÜSTEHAĞ OLDUĞU HÂLLER

Farz olmadığı hâlde gusletmenin Sünnet veya müstehap olduğu durumlar

METİN

Her gusül farz değildir. Şeriat'ta bazı hâllerde gusül kesin olarak gerekli kılınmış, bazı hâllerde ise temizlik, ibadete hazırlık veya fazilet sebebiyle Sünnet yahut müstehap görülmüştür.

Bu iki hüküm birbirine karıştırılmamalıdır: Farz gusül terk edilirse büyük hades devam eder. Müstehap gusül terk edilirse kişi cünüp sayılmaz.

1 CUMA GÜNÜ GUSLETMEK

Cuma guslü hakkında çok kuvvetli hadisler bulunmaktadır. Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

"Sizden biriniz cumaya geldiğinde gusletsin."
(Buhârî, 877; Müslim, 844)

Başka bir hadiste:

"Cuma günü gusletmek her bulûğa ermiş kimse üzerine gereklidir."
(Buhârî, 858; Müslim, 846)

Bu ifadeler sebebiyle fakihler cuma guslünün hükmünde ihtilaf etmiştir. Bazıları vâcip, cumhur ise özellikle kötü koku ve kir bulunmadığı durumda kuvvetli Sünnet kabul etmiştir.

ÖNEMLİ

Cuma guslünü sadece sıradan bir müstehap gibi görmek doğru değildir; vâcip görüşünün güçlü delilleri vardır.

2 İKİ BAYRAM İÇİN GUSLETMEK

Ramazan ve Kurban Bayramı namazına çıkmadan önce gusletmek Selef'ten nakledilmiştir. İbn Ömer (radiyallahu anhuma)'nın Ramazan Bayramı günü namaza çıkmadan önce guslettiği sahih olarak nakledilmiştir.

(Muvatta, İdeyn bölümü)

Bayram guslü hakkında Resûlullah ﷺ'den gelen özel merfû rivayetlerin bir kısmı zayıftır. Bu nedenle hüküm özellikle sahâbe uygulamasıyla desteklenir.

ÖLÇÜ

Bayram guslü → müstehaptır.

3 İHRAMA GİRERKEN GUSLETMEK

Hac veya umre için ihrama girecek kimsenin gusletmesi müstehaptır. Zeyd b. Sâbit (radiyallahu anh)'dan Resûlullah ﷺ'in:

"İhrama girmek için elbiselerini çıkarıp guslettiği" rivayet edilmiştir.
(Tirmizî, 830. Elbâni: Sahih.)

Bu gusül ihramın geçerlilik şartı değildir.

4 MEKKE'YE GİRERKEN GUSLETMEK

Abdullah b. Ömer (radiyallahu anhuma) Mekke'ye gireceği zaman geceyi Zü Tuvâ'da geçirir, sabah gusleder ve sonra Mekke'ye girerdi. Bunu Resûlullah ﷺ'den naklederdi.

(Buhârî, 1573; Müslim, 1259)

5 ARAFAT'TA GUSLETMEK

Arafat için gusletmek bazı sahâbe ve Selef uygulamalarında zikredilmiştir. Ancak bunu Resûlullah ﷺ'den kesin ve sahih özel bir emir gibi sunmak doğru değildir. Bu nedenle:

Arafat guslü → Selef uygulamaları çerçevesinde müstehap görülmüştür.

6 ÖLÜYÜ YIKAYAN KİMSENİN GUSLÜ

Resûlullah ﷺ'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Kim ölüyü yıkarsa gusletsin; kim onu taşırsa abdest alsın."
(Ebü Dâvûd, 3161; Tirmizî, 993. Elbâni: Sahih.)

Rivayetin tarihlerinin değerlendirilmesi sonucunda hadis âlimleri arasında sıhhati konusunda farklı görüşler bulunmuştur. Ancak emir, başka delillerle birlikte değerlendirildiğinde birçok muhakkik âlim tarafından vâcip değil müstehaplık şeklinde anlaşılmıştır.

HÜKÜM

Ölüyü yıkayanın gusletmesi → müstehaptır.

7 BAYILMA SONRASINDA GUSLÜ

Âişe (radiyallahu anhâ)'nın rivayetinde Resûlullah ﷺ hastalığı sırasında namaza çıkmak istediğinde üzerine su dökülmesini istemiş, ardından bayılmış; kendine gelince tekrar su istemiştir.
(Buhârî, 687; Müslim, 418)

Buradan hareketle bazı fakihler bayılma sonrasında gusletmeyi müstehap görmüşlerdir. Fakat bayılmak tek başına guslü farz kılan bir sebep değildir.

8 İSTİHÂZALI KADININ GUSLÜ

İstihâza, hayız dışındaki düzensiz kanamadır. İstihâzalı kadının her namaz için gusletmesi farz değildir. Bazı rivayetlerde sahâbi kadınların namazlar için guslettikleri nakledilmiştir. Fakihler bunu müstehap uygulama olarak değerlendirmişlerdir.

Asıl hüküm: Hayız sona erince bir defa gusül → ardından istihâza hükümlerine göre ibadet. İstihâza konusu ileride ayrıca ele alınacaktır.

9 TEKRAR CİNSEL İLİŞKİ ARASINDA GUSLÜ

Bir kimsenin eşiyle ilişkiye girdikten sonra tekrar ilişkiye girmeden önce gusletmesi farz değildir. Arada abdest almak yeterlidir ve müstehaptır. Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

"Biriniz eşiyle ilişkiye girdikten sonra tekrar etmek isterse ikisi arasında abdest alsın."
(Müslim, 308)

Gusletmesi ise temizlik ve canlılık bakımından daha güzel olabilir; fakat zorunlu değildir.

10 MÜSLÜMAN OLAN KİMSENİN GUSLÜ

Bu meselede fakihler ihtilaf etmiştir. Kays b. Âsım (radiyallahu anh) şöyle anlatır:

"Müslüman olduğumda Resûlullah ﷺ bana su ve sidr ile gusletmemi emretti."

(Ebü Dâvûd, 355; Tirmizî, 665; Nesâî, 188. Elbâni: Sahih.)

Bazı âlimler emrin zahirini esas alarak guslü vâcip, bazıları ise başka kimselere böyle bir emrin nakledilmemesini dikkate alarak müstehap kabul etmiştir.

ÖNEMLİ FIKHİ AYRIM

✓ Cuma guslü → hükmünde güçlü ihtilaf vardır; de vardır.	✓ Ölüyü yıkayan → müstehaptır.
✓ Bayram guslü → müstehaptır.	✓ Bayılma → guslü farz kılmaz.
✓ İhram öncesi gusül → müstehaptır.	✓ İstihâza → her namaz için gusül farz değildir.
✓ Mekke'ye giriş → Sünnette uygulaması vardır.	✓ Tekrar ilişki → arada abdest müstehaptır.
✓ Arafat guslü → Selef uygulamasıyla desteklenir.	✓ İslâm'a girenin guslü → ihtilaf vardır.

DERSİN ÖZÜ

Her gusül aynı hükümde değildir. Bir uygulamanın sahih delille, sahâbe uygulamasıyla veya yalnız zayıf bir rivayetle gelmesi arasında ayırım yapılmalıdır. Ölçünüz:

DELİLİN SİHHATİ → DELÂLETİ → HÜKÜM.

"Temizlik, imanın yarısıdır."
(Müslim, 223)

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

İlim
Amel
Davet
İstikamet

"Allah size zorluk istemez, kolaylık ister."
(Bakara, 2/185)

"... Kim hasta olur veya yolculukta olursa (diğer günlerdeki sayıya eşit olmak üzere) başka günlerde kaza eder."
(Bakara, 2/185)

TEYEMMÜM

Meşruiyeti, sebepleri ve kimler teyemmüm edebilir?

METİN

Teyemmüm, su bulunmadığında veya suyu kullanmaya şer'i bir engel bulunduğunda, temiz yeryüzü cinsiyle yapılan hükmî tahârettir. Teyemmüm, abdest ve guslün yerine şeriatın verdiği bir ruhsattır. Keyfi olarak suyu terk etmek değildir. Herkes kendi durumunu Allah'ın kitabı ve Resûlullah ﷺ'in sünneti ışığında değerlendirir.

"Su bulamazsanız temiz bir toprağa yönelin; yüzlerinizi ve ellerinizi onunla mesh edin."
(Mâide, 5/6)

1 TEYEMMÜM BU ÜMMETE VERİLMİŞ BİR RUHSATTIR
Câbir b. Abdullah (radiyallahu anh)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

"Bana daha önce hiç kimseye verilmeyen beş şey verildi... Yeryüzü benim için mescid ve temizleyici kılındı."
(Buhârî, 335; Müslim, 521)

Böylece Müslüman, su bulunmadığında namazı terk etmez; teyemmüm ederek ibadetine devam eder.

2 SU BULUNMAZSA TEYEMMÜM EDİLİR

Teyemmümün en açık sebebi su bulunmamasıdır. Kişi kullanabileceği suyu makul ölçüde araştırır. Su bulamazsa teyemmüm eder. Allah Teâlâ buyurur:

"Su bulamazsanız..."
(Nisâ, 4/43; Mâide, 5/6)

ÖLÇÜ • Su var ve kullanılabilir → asıl hüküm SU.
• Su yok → TEYEMMÜM.

3 SU VAR FAKAT KULLANMAK ZARAR VERİYORSA

Suyun bulunması her durumda onu kullanmanın zorunlu olduğu anlamına gelmez. Su kullanmak, hastalığı artıracak, iyileşmeyi geciktirecek veya ciddi zarar meydana getirecekse teyemmüm ruhsatı gündeme gelir. Allah Teâlâ buyurur:

"Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez."
(Bakara, 2/185)

KAİDE • Su var + kullanılması ciddi zarar veriyor → TEYEMMÜM.

4 YARALI KİMSENİN TEYEMMÜMÜ

Başından yaralanan ve ihtilâm olan bir adam hakkındaki Câbir (radiyallahu anh) rivayetinde, kendisine gusletmesi söylenmiş; gusletmesi sebebiyle zarar görmüş ve ölmüştür. Resûlullah ﷺ bunu öğrendiğinde yanlış fetva verenleri kınamıştır.

(Ebü Dâvûd, 336)

Rivayetin bazı tariklerinde sıhhat tartışması bulunsa da, teyemmüm hükmü yalnız bu rivayete dayandırılmaz. Kur'an'ın açık ruhsatı ve zarar vermeme ilkesi esastır.

5 SUYA ULAŞMAK MÜMKÜN DEĞİLSE

Yakında su bulunabilir; fakat kişi ona ulaşamıyor, ulaşması can veya mal açısından gerçek tehlike oluşturuyor ya da fiilen kullanamıyorsa hükmen suyu kullanamayan kimse durumundadır. Bu durumda teyemmüm edebilir. Allah Teâlâ buyurur:

"Allah'tan gücünüz yettiğince sakının."
(Teğâbün, 64/16)

6 SU İÇMEK İÇİN GEREKLİYSE

Kişinin yanında yalnız az miktarda su bulunuyor ve bunu abdest veya gusûlde kullanırsa kendisinin, beraberindeki kişinin veya korunması gereken hayvanın susuzluktan zarar görmesinden korkuyorsa su içmek için muhafaza edilir ve teyemmüm edilir.

ÖLÇÜ • Hayatı korumak için gerekli su → içmek için saklanır.
• Tahâret → teyemmümle yapılır.

7 ŞİDDETLİ SOĞUKTA TEYEMMÜM

Su kullanılması şiddetli soğuk sebebiyle kişinin sağlığına ciddi zarar verecekse ve suyu ısıtma imkânı da yoksa teyemmüm edebilir. Amr b. Âs (radiyallahu anh) Zâtü's-Selâsil seferinde şiddetli soğuk bir gecede cünüp olmuş ve guslederse zarar göreceğinden korkarak teyemmüm edip arkadaşlarına namaz kıldırmıştır. Durum Resûlullah ﷺ'e anlatıldığında onu azarlamamıştır.

(Ebü Dâvûd, 334. Elbâni: Sahih.)

ÖNEMLİ

Sadece havanın soğuk olması yeterli değildir. Gerçek zarar korkusu + suyu güvenli hâle getirememeye bulunmalıdır.

8 HASTA KİMSE TEYEMMÜM EDEBİLİR Mİ?

Hastalık tek başına otomatik olarak teyemmüm sebebi değildir. Eğer su:

- Zarar vermiyorsa → kullanılır.
- Zarar veriyorsa → teyemmüm ruhsatı vardır.

Dolayısıyla ölçü hastalığın adı değil, suyun kullanımının meydana getireceği gerçek zarardır.

9 ABDEST YERİNE DE GUSÛL YERİNE DE TEYEMMÜM

Teyemmüm yalnız abdestsiz kimseye mahsus değildir. Su bulunmadığında veya kullanılması mümkün olmadığında:

- Küçük hades → abdest yerine teyemmüm
- Büyük hades (cünüplük) → gusûl yerine teyemmüm

Ammâr b. Yâsir (radiyallahu anh)'ın cünüplük sebebiyle teyemmüm etmesi bunun açık delillerindendir.

(Buhârî, 347; Müslim, 368)

10 SU BULUNDUĞUNDA ASIL HÜKME DÖNÜLÜR

Teyemmümün sebebi ortadan kalkınca su ile tahâret hükmüne dönülür. Ebü Zer (radiyallahu anh)'dan rivayet edilen hadiste Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

"Temiz toprak, on yıl su bulamasa bile Müslümanın temizleyicisidir. Suyu bulduğunda onu tenine değdirmen."
(Ebü Dâvûd, 332; Tirmizî, 124. Elbâni: Sahih.)

Teyemmüm, suyun hükmünü ortadan kaldırmaz; mazeret devam ettiği müddetçe onun yerine geçer.

ÖNEMLİ FIKHÎ AYRIM

- ✓ Su yok → teyemmüm.
- ✓ Su var ve zarar vermiyor → su kullan.
- ✓ Su var fakat ciddi zarar veriyor → teyemmüm.
- ✓ Suyu ulaşmak gerçek tehlike oluşturuyor → teyemmüm.
- ✓ Su içmek için zorunlu → suyu koru + teyemmüm.
- ✓ Şiddetli soğuk + gerçek zarar + ısıtma imkânı yok → teyemmüm.
- ✓ Küçük hades → teyemmüm mümkündür.
- ✓ Büyük hades → teyemmüm mümkündür.

DERSİN ÖZÜ

Teyemmüm, namazı terk etmenin değil, namaza devam etmenin ruhsatıdır. Şeriatın sırası açıktır: Suyu kullanabiliyorsan su; su yoksa veya kullanmak zararlıysa teyemmüm. Teyemmüm keyfi bir tercih değil, mazerete bağlı şer'i tahârettir.

SONRAKİ DERS

30.DERS — TEYEMMÜM NASIL YAPILIR?

Farzları, şekli ve Sünnete uygun uygulaması.

"Temizlik, imanın yarısıdır."
(Müslim, 223)

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

"Allah size zorluk istemez, kolaylık ister."
(Bakara, 2/185)

FIKHU'S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

"Temiz bir toprağa yönelin; yüzlerinizi ve ellerinizi onunla mesh edin."
(Mâide, 5/6)

30.
DERS

TEYEMMÜM NASIL YAPILIR?

Farzları, şekli ve Sünnete uygun uygulaması

METİN

Teyemmümün nasıl yapılacağını Kur'an ve sahih Sünnet açıklamıştır. Teyemmüm, abdestte yapılan bütün işlemlerin toprakla tekrarlanması değildir. Resûlullah ﷺ'in uygulamasında esas olan:

TEMİZ YERYÜZÜNE BİR VURUŞ → YÜZ → ELLER

Allah Teâlâ buyurur:

"Temiz bir toprağa yönelin; yüzlerinizi ve ellerinizi onunla mesh edin."
(Mâide, 5/6)

1 NİYET

Teyemmüm bir tahâret ve ibadettir. Bu sebeple niyet edilir. Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

"Ameller ancak niyetlere göredir."
(Buhârî, 1; Müslim, 1907)

Niyet kalbin amelidir. Teyemmüm için özel bir niyet cümlesini dile söylemek şart değildir.

2 "SAİD" NE DEMEKTİR?

Kur'an'da "Saïden tayyiben..." ifadesi kullanılmıştır. (Nisâ, 4/43; Mâide, 5/6)

"Saïd", yeryüzünün yüzeyi anlamında değerlendirilmiştir. Bu sebeple teyemmümün yalnızca avuç içine bol miktarda toz yapışan toprakla yapılabileceği görüşü tartışmalıdır. Mesele, nasıldaki "temiz yeryüzü" kavramı çerçevesinde değerlendirilir.

3 TEMİZ YERYÜZÜ CİNSİNE BİR DEFA VURULUR

Teyemmüm edecek kişi iki elini temiz yeryüzüne bir defa vurur. Ammâr b. Yâsir (radıyallahu anh) cünüp olmuş, su bulamayınca toprağa yuvarlanmıştı. Durumu Resûlullah ﷺ'e anlatınca Resûlullah ﷺ ona doğru uygulamayı gösterdi:

"Sana şöyle yapman yeterdi."
buyurdu ve iki elini yere bir defa vurdu.
(Buhârî, 347; Müslim, 368)

4 ELLERDEKİ FAZLA TOPRAK HAFİFÇE GİDERİLİR

Ammâr (radıyallahu anh) rivayetinin bazı lafızlarında Resûlullah ﷺ'in ellerini yere vurduktan sonra üflediği bildirilmiştir. (Buhârî, 338)

Bu, teyemmümde amaçlanan şeyin yüzü ve elleri toprakla kaplamak değil, mesh yapmak olduğunu gösterir.

ÖLÇÜ

- Toprağa temas → mesh
- Toprakla yüzü kirletmek → amaç değildir.

5 YÜZ MESH EDİLİR

Eller yeryüzüne vurulduktan sonra yüz mesh edilir. Allah Teâlâ buyurur:

"Yüzlerinizi ve ellerinizi onunla mesh edin."
(Mâide, 5/6)

Yüzü suyla yıkar gibi toprağa bulamak gerekmez. Mesh yeterlidir.

6 ELLER MESH EDİLİR

Yüz mesh edildikten sonra eller mesh edilir. Ammâr (radıyallahu anh) hadisinde Resûlullah ﷺ'in "yüzünü ve ellerini mesh etti" şeklindeki uygulaması nakledilmiştir. (Buhârî, 347; Müslim, 368)

Sahi rivayetlerde teyemmümün eller kısmı avuçlar/bileklere kadar uygulanmıştır.

7 DİRSEKLERE KADAR MESH GEREKİR Mİ?

Bazı fakihler teyemmümde ellerin dirseklere kadar mesh edilmesi gerektiğini söylemiştir. Ancak Ammâr (radıyallahu anh)'ın sahih hadisinde Resûlullah ﷺ'in uygulaması ellerle sınırlıdır. Ebû Mâlik'in tercih ettiği görüş:

Teyemmümde eller bileklere kadar mesh edilir.

Abdestte kolların dirseklere kadar yıkanması hükmü, delil olmaksızın teyemmüme taşınmaz.

8 BİR VURUŞ MU, İKİ VURUŞ MU?

Bu konuda farklı rivayetler bulunmaktadır.

- Birinci görüş: Yüz için bir vuruş + eller için ikinci vuruş.
- İkinci görüş: Yüz ve eller için tek vuruş.

Ammâr (radıyallahu anh)'ın Buhârî ve Müslim'deki sahih rivayeti tek vuruşu açıkça desteklemektedir. Bu nedenle:

BİR VURUŞ YETERLİDİR.

9 TEYEMMÜMÜN KISA UYGULAMASI

- 1 Niyet et.
- 2 İki elini temiz yeryüzüne bir defa vur.
- 3 Gerekirse ellerindeki fazla tozu hafifçe üfle/silkele.
- 4 Yüzünü mesh et.
- 5 Ellerini bileklere kadar mesh et.

Teyemmüm tamamdır.

10 ABDESTİN BÜTÜN ORGANLARI MESH EDİLMEZ

Teyemmüm yalnız yüz ve ellerle yapılır.

- Baş mesh edilmez.
- Ayaklar mesh edilmez.
- Kollar dirseklere kadar mesh edilmez (tercih edilen görüşe göre).
- Ağız ve buruna toprak verilmez.

Çünkü Resûlullah ﷺ'in Ammâr'a öğrettiği teyemmüm son derece sade ve açıktır.

ÖNEMLİ FIKHÎ AYRIM

- ✓ Teyemmüm → abdestin toprakla kopyası değildir.
- ✓ Temiz yeryüzü → esas alınır.
- ✓ Vuruş → bir defa.
- ✓ Yüz → mesh edilir.
- ✓ Eller → bileklere kadar mesh edilir.
- ✓ Dirsekler → tercih edilen görüşe göre mesh edilmez.
- ✓ Baş → mesh edilmez.
- ✓ Ayaklar → mesh edilmez.
- ✓ Bol tozla yüzü kaplamak → gerekmez.

DERSİN ÖZÜ

Teyemmüm, namazı terk etmenin değil, namaza devam etmenin ruhsatıdır. İbadette ölçü, daha fazla işlem yapmak değil, Resûlullah ﷺ'in gösterdiği şekilde yapmaktır.

SONRAKİ DERS

31.DERS — TEYEMMÜMÜ BOZAN ŞEYLER
VE SU BULUNUNCA HÜKÜM.

"Temizlik, imanın yarısıdır."
(Müslim, 223)

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

SAHÎH FIKHU'S-SÜNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

Ebû Mâlik Kemâl b. es-Seyyid Sâlim

TAHÂRET
BÖLÜMÜ
31. DERS

TEYEMMÜMÜ BOZAN ŞEYLER

Teyemmümün geçerliliğini ortadan kaldıran hâller

GENEL İLKE

Teyemmüm, su bulunmadığında veya suyu kullanmaya engel bir durum olduğunda meşru bir ibadettir. Ancak teyemmüm de abdest gibi, bazı hâllerle geçersiz olur.

DELİL

.... قَتَيْمَمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا

“...temiz bir toprakla teyemmüm edin...”

(Nisâ, 4/43)

PEYGAMBERİMİZ ﷺ BUYURDU

“Teyemmüm, mümin için on yıl süreyle yeterlidir. Ancak suyu bulduğunda (abdest veya gusül) alsın.”

(Ebû Dâvûd, 336; Ahmed, 5/140)

(Hadis sahih olduğu yönünde değerlendirilmiştir.)

TEYEMMÜMÜ BOZAN ŞEYLER

Aşağıdaki durumlar meydana geldiğinde teyemmüm bozulur ve yeniden teyemmüm veya abdest gerekir.

1 SUYUN BULUNMASI

- İhtiyaç miktarında su bulunursa teyemmüm bozulur.
- Artık teyemmümle namaz kılmak caiz değildir; abdest veya gusül gerekir.

2 SUYU KULLANMAYA ENGEL DURUMUN ORTADAN KALKMASI

- Hastalık, yaralanma veya suyun zararlı olacağına dair doktor görüşü gibi bir mazeret kalkarsa,
- teyemmüm bozulur ve abdest (veya gusül) gerekir.

3 HADES OLMASI

- Ön veya arka yoldan bir şey çıkması (tebdil-i hâl), yellenmek gibi hâller teyemmümü de bozar.
- Bu durumda yeniden teyemmüm veya abdest gerekir.

4 CENÂBET HÂLİ

- Cünûp olmak (teyemmümle gusül alınmışsa), cinsel ilişki veya meninin çıkması gibi hâller teyemmümü bozar.
- Yeniden teyemmüm veya gusül gerekir.

5 HÜKMÜ GEREKTİREN DİĞER SEBEPLER

- Teyemmümün şartları ortadan kalkarsa (örneğin: yolculukta iken memlekete dönmek ve suya ulaşmak),
- teyemmüm bozulur. Artık asli ibadet olan abdest veya gusül gerekir.

ÖNEMLİ NOTLAR

- Sadece “su bulma ihtimali” teyemmümü bozmaz; su gerçekten bulunmalıdır.
- Az miktarda su ile teyemmüm geçersizdir; abdest almak mümkünse abdest alınır.
- Suyu kullanmakta zararın devam ettiğine dair güçlü bir kanaat varsa teyemmüm bozulmaz.
- Abdest veya gusül gerektiren herhangi bir hâl meydana geldiğinde, teyemmüm de bozulur.
- Teyemmümle kılınan namaz geçerlidir; bozulduktan sonraki namazlar için yeniden teyemmüm veya abdest gerekir.

ÂLİMLERİN GÖRÜŞÜ

Ebû Mâlik, teyemmümü bozan şeyler konusunda sahih delilleri esas alır. Suyun bulunması ve hades olması hususunda âlimler ittifak halindedir. Suyu kullanmaya engel durumun kalkması da teyemmümü bozar. Bu konularda delile dayalı açık hüküm vardır.

DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

- Teyemmüm, su varken veya suyu kullanmaya imkân varken yapılamaz.
- Zan ve vesvese ile teyemmüm bozulmuş sayılmaz.
- Teyemmümün bozulduğundan emin olan kimse, ibadetini geciktirmeden abdest veya yeni bir teyemmüm ile yerine getirir.

DERSİN ÖZÜ

Teyemmüm, belirli hâllerle bozulur. Su bulunması, suyu kullanmaya engel durumun kalkması, hades olmak ve cenâbet hâli teyemmümü bozar. Mümin, hükmünü bilerek ibadetini sahih şekilde yerine getirmelidir.

BİR SONRAKİ DERS

32. DERS
HAYIZ VE NİFAS

“İlim, amelle güzelleşir.”

SAHÎH FIKHU'S-SÜNNE
DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

“Sana hayızdan sorarlar. De ki: O bir ezadır.”
(Bakara, 2/222)

“Bu, Allah'ın Âdemoğullarının kızları üzerine yazdığı bir şeydir.”
(Buhârî, 294; Müslim, 1211)

HAYIZ

Tarifi, başlangıcı, süresi ve hayız kanının bilinmesi

METİN

Hayız, kadınlarda belirli zamanlarda tabii olarak gelen kandır. Hastalık veya yaralanma kanı değildir. Şeriat hayız hâline özel hükümler bağlamıştır. Bu nedenle hayız kanıyla istihâza kanını birbirinden ayırmak önemlidir. Allah Teâlâ buyurur:

“Sana hayızdan sorarlar. De ki: O bir ezadır.”
(Bakara, 2/222)

1 HAYIZ TABİİ BİR HÂLDİR

Hayız, kadın için yaratılıştan gelen tabii bir durumdur. Bir kusur veya günah değildir. Âişe (radiyallahu anha) hac sırasında hayız olduğunda Resûlullah ﷺ ona:

“Bu, Allah'ın Âdemoğullarının kızları üzerine yazdığı bir şeydir.”
(Buhârî, 294; Müslim, 1211)

Bu hadis, hayızın kadın yaratılışının tabii hâllerinden olduğunu gösterir.

2 HAYIZ KANI NASIL BİLİNİR?

Hayız kanı kadının kendi âdeti, zamanlaması ve kanın bilinen özellikleriyle tanınır. Fâtıma bint Ebî Hubeyş (radiyallahu anha) sürekli kan gördüğünü söylediğinde Resûlullah ﷺ hayız ile istihâzayı birbirinden ayırdı:

“Bu ancak bir damar kanıdır; hayız değildir.”
(Buhârî, 306; Müslim, 333)

ÖLÇÜ

- Hayız → tabii âdet kanı
- Istihâza → hayız hükmünde olmayan damar kanı

3 HER KAN HAYIZ DEĞİLDİR

Kadınlardan gelen her kan otomatik olarak hayız sayılmaz. Yaralanma, hastalık veya istihâza sebebiyle gelen kanın hükmü farklıdır. Bu ayrım önemlidir; çünkü namaz, oruç ve diğer ibadet hükümleri kanın türüne göre değişir.

4 HAYIZ İÇİN EN AZ YAŞ VAR MIDIR?

Hayızın başlangıcı kadınların yaratılış ve gelişim durumlarına göre değişebilir. Hayız için herkes hakkında geçerli olacak şekilde belirlenmiş kesin bir asgarî yaş sınırını gösteren sahih ve açık bir nas yoktur. Bu nedenle hüküm, fillen görülen kanın hayız niteliği taşıyıp taşımadığına göre değerlendirilir.

5 HAYIZ İÇİN SON YAŞ VAR MIDIR?

Aynı şekilde bütün kadınlar için değişmez bir “şu yaştan sonra hayız olmaz” sınırını belirleyen sahih bir nas bulunmamaktadır. Kadın hayız niteliğindeki bilinen kanı görmeye devam ediyorsa mesele yalnız yaş rakamıyla reddedilmez.

6 HAYZIN EN AZ SÜRESİ

Fakihler hayızın en az süresi konusunda farklı görüşler ileri sürmüştür. Bir gün, bir gün bir gece veya başka süreler zikredilmiştir. Ancak Ebü Mâlik'in tercihinde, hayızın en az süresini kesin olarak belirleyen sahih bir delil yoktur. Bu sebeple şer'î bir nas bulunmadan herkese bağlayıcı sabit bir alt sınır koymak doğru değildir.

7 HAYZIN EN UZUN SÜRESİ

Hayızın azamî süresi konusunda da fakihler arasında ihtilaf vardır. On gün ve on beş gün gibi sınırlar zikredilmiştir. Fakat bu rakamlardan birini bütün kadınlar için kesin şer'î sınır yapan açık ve sahih bir delil bulunmadığı görüşü tercih edilmiştir. Esas olan kadının bilinen âdeti ve kanın niteliğidir.

8 KADININ YERLEŞMİŞ ÂDETİ ÖNEMLİDİR

Düzenli âdet gören kadın kendi bilinen hayız günlerini esas alır. Ümmü Habibe (radiyallahu anha) istihâza gördüğünde Resûlullah ﷺ ona:

“Daha önce hayızın seni alıkoyduğu süre kadar bekle; sonra guslet ve namaz kıl.”
(Müslim, 334)

Bu, kadının yerleşmiş âdetinin hüküm belirlemede önemli bir ölçü olduğunu gösterir.

9 ÂDETİ OLMAYAN VEYA KARIŞAN KADIN

Kadının yerleşmiş bir âdeti yoksa veya kan sürekli gelerek günleri birbirine karışmışsa, kanın ayırt edici özelliklerine bakılması meselesi gündeme gelir. Fâtıma bint Ebî Hubeyş hakkında gelen rivayetler, hayız ile istihâzanın ayırt edilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu konuda tek bir işarete bakıp acele hüküm verilmez; kadının âdeti, kanın durumu ve sürekliliği birlikte değerlendirilir.

10 TEMİZLİK NASIL ANLAŞILIR?

Kadın hayız sona erdiğini iki temel işaretle anlayabilir:

- Beyaz akıntı (el-kassatu'l-beydâ): Bazı kadınlarda hayız sonunda görülen beyaz temizlik akıntısıdır.
- Tam kuruluk: Bez veya pamuk kontrol edildiğinde kan, sarılık ve bulanıklığın bulunmamasıdır.

Kadınlar Âişe (radiyallahu anha)'ya temizlik durumunu sormak için pamuk gönderirlerdi. Âişe onlara:

“Beyaz akıntıyı görünceye kadar acele etmeyin.”
(Muvatta, Kitâbü't-Tahâre)

Bu, sahâbî uygulamasıdır; merfû hadis diye sunulmaz.

ÖNEMLİ FIKHÎ AYRIM

- ✓ Her kan → hayız değildir.
- ✓ Hayız → tabii âdet kanıdır.
- ✓ Istihâza → ayrı hükme sahiptir.
- ✓ Kesin asgarî hayız yaşı → sahih nasla sabit değildir.
- ✓ Kesin son hayız yaşı → sahih nasla sabit değildir.
- ✓ Kesin asgarî süre → tercih edilen görüşte sabit değildir.
- ✓ Kesin azamî süre → tercih edilen görüşte sabit değildir.
- ✓ Yerleşmiş âdet → önemli bir ölçüdür.
- ✓ Temizlik → beyaz akıntı veya tam kurulukla bilinir.

DERSİN ÖZÜ

Hayız hükümlerinde ölçü, delilsiz rakamlar belirlemek değil; kadının bilinen âdetini ve şer'î delilleri birlikte değerlendirmektir. Kadından gelen her kan hayız değildir. Hayız, istihâza ve diğer kanamalar birbirinden ayrılmalıdır. Bu ayrım yapıldığında namaz, oruç, gusül ve diğer ibadet hükümleri doğru şekilde belirlenebilir.

SONRAKİ DERS

33. DERS — HAYIZLI KADINA YASAK VE CÂİZ OLAN ŞEYLER

“Temizlik, imanın yarısıdır.”
(Müslim, 223)

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

“Hüküm ancak Allah’ındır.”
(Yûsuf, 12/40)

FIKHU’S-SÛNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

“Sizi zorluk için değil,
kolaylık için
şariat kıldı.”
(Bakara, 2/185)

33.
DERS

HAYIZLI KADINA YASAK VE CÂİZ OLAN ŞEYLER

Namaz, oruç, tavaf, Kur’an, mescid ve eşler arası ilişki

METİN

Hayız, kadının değerini veya imanını eksiltten bir kusur değildir. Ancak Allah Teâlâ bu hâle bazı özel ibadet ve aile hukuku hükümleri bağlamıştır. Bu konuda ölçü, âdet veya kültür değil; Kur’an ve sahih Sünnettir.

1 HAYIZLI KADIN NAMAZ KILMAZ

Hayız devam ettiği sürece kadın namaz kılmaz. Fâtıma bint Ebî Hubeyş (radiyallahu anha) hakkında Resûlullah ﷺ:

“Hayız geldiğinde namazı bırak; sona erdiğinde kanı yıka ve namaz kıl.”
(Buhârî, 306; Müslim, 333)

Bu hüküm farz ve nafil namazları kapsar.

2 KAÇIRDIĞI NAMAZLARI KAZA ETMEZ

Hayız sebebiyle kılınmayan namazların daha sonra kaza edilmesi gerekmez. Muâze, Âişe (radiyallahu anha)’ya bunu sorduğunda Âişe şöyle dedi:

“Biz Resûlullah ﷺ zamanında hayız görürdük. Orucu kaza etmekle emrolunur, namazı kaza etmekle emrolunmazdık.”
(Müslim, 335)

ÖLÇÜ

- Namaz → kaza edilmez.
- Ramazan orucu → kaza edilir.

3 HAYIZLI KADIN ORUÇ TUTMAZ

Hayız hâlindeki kadın farz veya nafil oruca devam etmez. Ramazan günlerinde hayız sebebiyle tutulamayan oruçlar daha sonra kaza edilir. Âişe (radiyallahu anha):

“Orucu kaza etmekle emrolunurduk.”
(Müslim, 335)

Hayız hâlinde tutulmuş oruç geçerli sayılmaz.

4 KÂBE’Yİ TAVAF ETMEZ

Âişe (radiyallahu anha) hac sırasında hayız olduğunda Resûlullah ﷺ ona:

“Hacıların yaptığı şeyleri yap; ancak temizleninceye kadar Beyt’i tavaf etme.”
(Buhârî, 305; Müslim, 1211)

Hayızlı kadın hac ibadetlerinin diğer işlerini yapabilir; fakat tavafı temizleninceye kadar erteler.

5 KUR’AN OKUYABİLİR Mİ?

Bu meselede âlimler arasında ihtilaf vardır. Hayızlı kadının Kur’an okumasını kesin olarak yasaklayan rivayetlerin sıhhati tartışılmıştır. Bu nedenle Ebû Mâlik’in tercihi gereği:

Hayızlı kadının Kur’an okumasını mutlak olarak haram kılan sahih ve açık bir delil yoktur.

Özellikle ezberden okuma, zikir, dua ve Kur’an dinleme cünüplük hükmüyle otomatik olarak aynı kabul edilmez.

6 MUSHAF’A DOKUNABİLİR Mİ?

Mushaf’a abdestsiz veya hayız hâlinde dokunma meselesinde fakihler ihtilaf etmiştir. Delil olarak Amr b. Hazm’a gönderilen mektuptaki:

“Kur’an’a ancak tâhir olan dokunsun.”
(Muvatta, Kitâbü’l-Kur’ân)

Cumhur bunu mushafa tahâretsiz dokunmama yönünde anlamıştır. Ancak “tâhir” kelimesinin anlamı ve delilin uygulanışı konusunda ilmî tartışma vardır. Bu sebeple Kur’an okumak ile doğrudan mushafa dokunmak aynı mesele değildir.

7 MESCİDE GİREBİLİR Mİ?

Hayızlı kadının mescidde kalması konusunda fakihler arasında ihtilaf vardır. Bu konuda kullanılan rivayetlerin bir kısmının sıhhati tartışmalıdır. Âişe (radiyallahu anha) hayızlı olduğu sırada Resûlullah ﷺ ona: “Bana mescidden hasır/seccadeyi ver.” dedi. Âişe: “Ben hayızlıyım.” deyince:

“Senin hayzın elinde değildir.”
(Müslim, 298)

Bu hadis, hayızlı kadının bedeninin necis olmadığını açıkça gösterir. Mescidde kalma hükmü ise ayrıca değerlendirilir.

8 ZİKİR VE DUA EDEBİLİR

Hayız, kadının Allah’ı zikretmesine engel değildir. Âişe (radiyallahu anha):

“Resûlullah ﷺ Allah’ı her hâlinde zikrederdi.”
(Müslim, 373)

Hayızlı kadın dua eder, zikir yapar, istiğfar eder, salavat getirir ve dinî ilim öğrenebilir. Hayız, Allah ile kul arasındaki zikri kesmez.

9 CİNSEL İLİŞKİ HARAMDIR

Allah Teâlâ buyurur:

“Hayız hâlinde kadınlardan uzak durun ve temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın.”
(Bakara, 2/222)

Buradaki yasak, kadından bütünüyle uzaklaşmak değil; vajinal cinsel ilişkidir. Resûlullah ﷺ:

“Cinsel ilişki dışında her şeyi yapın.”
(Müslim, 302)

Dolayısıyla hayızlı kadını toplumdan veya aile hayatından soyutlamak İslâm’ın hükmü değildir.

10 EŞLER ARASINDA YAKINLIK CÂİZDİR

Hayız hâlinde cinsel birleşme dışında eşlerin birbirine dokunması, sarılması ve sevgi göstermesi câizdir. Âişe (radiyallahu anha), Resûlullah’ın hayız hâlindeyken eşleriyle yakınlık kurduğunu bildirmiştir. (Buhârî, 302; Müslim, 293)

Burada şer’î sınır: CİNSEL BİRLEŞMEDEN UZAK DURMAKTIR. Hayızlı kadını bütünüyle terk etmek veya ona necis biri gibi davranmak doğru değildir.

ÖNEMLİ FIKHÎ AYRIM

- ✓ Namaz → kılmaz, kaza etmez.
- ✓ Ramazan orucu → tutmaz, sonra kaza eder.
- ✓ Tavaf → temizleninceye kadar yapmaz.
- ✓ Kur’an okuma → mutlak yasak olduğuna dair sahih açık delil yoktur.
- ✓ Mushafa dokunma → ihtilafıdır; Kur’an okumayla aynı mesele değildir.
- ✓ Mescidde kalma → ihtilafıdır.
- ✓ Zikir ve dua → câizdir.
- ✓ Eşler arası yakınlık → câizdir.
- ✓ Vajinal cinsel ilişki → haramdır.

DERSİN ÖZÜ

Hayızlı kadın necis değildir ve ibadetten bütünüyle kopmuş değildir. Şariat yalnız belirli hükümlerde sınır koymuştur. Namazı terk eder ve kaza etmez; Ramazan orucunu daha sonra kaza eder; temizleninceye kadar tavaf ve cinsel birleşmeden uzak durur. Bunun dışında meselelerde delilin koymadığı yasakları dine eklememek gerekir.

SONRAKİ DERS

34. DERS

Hayzın Sona Ermesi,
Sarı-Bulanık Akıntı ve
Temizlik Hükümleri

"O, sizi topraktan yarattı, sonra belirli bir süreye kadar bir ecel tayin etti..."
(En'am, 6/2)

FIKHU'S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

"...Allah size hiçbir zorluk istemez, kolaylık ister..."
(Bakara, 2/185)

34.
DERS

HAYZIN SONA ERMESİ VE TEMİZLİK

Beyaz akıntı, kuruluk, sarı-bulanık akıntı ve gusül

METİN

Hayız hükümlerinde önemli meselelerden biri, kadının ne zaman temiz sayılacağını doğru tespit etmektir. Çünkü hayız sona erdiğinde namaz ve oruç hükümleri yeniden başlar ve gusül gerekir. Temizliğin bilinmesinde kadınların durumuna göre iki temel işaret vardır: Beyaz akıntı veya tam kuruluk.

1 BEYAZ AKINTI TEMİZLİK İŞARETİDİR

Bazı kadınlarda hayız sonunda "el-kassatu'l-beydâ" denilen beyaz akıntı görülür. Kadınlar Âişe (radıyallahu anha)'ya içinde sarılık bulunan pamuklar göndererek hayız bitip bitmediğini sorarlardı. Âişe (radıyallahu anha):

"Beyaz akıntıyı görünceye kadar acele etmeyin."
(Muvatta, Kitâbü't-Tahâre)

Bu, Âişe (radıyallahu anha)'dan gelen sahâbî uygulamasıdır.

2 TAM KURULUK DA TEMİZLİK İŞARETİDİR

Her kadın beyaz akıntı görmeyebilir. Beyaz akıntıyı âdet olarak görmeyen kadın için tam kuruluk temizliğin işaretidir. Kontrol edildiğinde:

- kan yoksa,
- sarılık yoksa,
- bulanıklık yoksa,

ve kadının bilinen hayız hâli sona ermişse temiz olduğuna hükmedilir.

ÖLÇÜ

- Beyaz akıntı gören → onu bekler.
- Beyaz akıntı görmeyen → tam kuruluğu esas alır.

3 SARI VE BULANIK AKINTI NEDİR?

Kadınlarda bazen açık sarı veya kahverengimsi/bulanık akıntılar görülebilir. Fıkhta bunlara:

- **Sufra** → sarı akıntı
- **Kudra** → bulanık/kahverengimsi akıntı

denilir. Bunların hükmü, hayız günlerinde mi yoksa temizlikten sonra mı görüldüğüne göre değişir.

4 HAYIZ SIRASINDAKİ SARI-BULANIK AKINTI

Sarı veya bulanık akıntı hayız günlerinin içinde ve hayızla bağlantılı şekilde geliyorsa hayızdan kabul edilir. Âişe (radıyallahu anha)'nın kadınlara:

"Beyaz akıntıyı görünceye kadar acele etmeyin."
(Muvatta, Kitâbü't-Tahâre)

demesi buna işaret eder. Yani kanın azalması tek başına hayız kesin olarak bittiği anlamına gelmez.

5 TEMİZLİKTEN SONRAKİ SARI-BULANIK AKINTI

Kadın temizliği kesin olarak gördükten sonra ortaya çıkan sarı veya bulanık akıntı hayız sayılmaz. Ümmü Atıyye (radıyallahu anha) şöyle demiştir:

"Biz temizlikten sonraki sarılık ve bulanıklığı bir şey saymazdık."
(Ebü Dâvüd, 307. Elbâni: Sahih.)

Buhârî'de de: "Biz sarılık ve bulanıklığı bir şey saymazdık."
(Buhârî, 326.)

KAİDE

- Hayızla bağlantılı sarılık/bulanıklık → hayızdır.
- Kesin temizlikten sonraki sarılık/bulanıklık → hayız değildir.

6 KAN KESİLİNCE HEMEN GUSÜL MÜ?

Kadın kendi bilinen temizlik işaretini gördüğünde artık hayız sona ermiştir. Bu durumda namaz için gusletmesi gerekir. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Fâtıma bint Ebî Hubeyş (radıyallahu anha)'ya:

"Hayız geldiğinde namazı bırak; sona erdiğinde kanı yıka ve namaz kıl."
(Buhârî, 306; Müslim, 333)

buyurdu. Dolayısıyla kesin temizlik görüldükten sonra ibadetleri gereksiz yere geciktirmek doğru değildir.

7 HAYIZ GUSLÜ NASIL YAPILIR?

Hayız sona erdiğinde bütün bedene su ulaştırılarak gusledilir. Esmâ bint Şekel (radıyallahu anha) hayız guslünü sorduğunda Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Suyunu ve sidrini alır, güzelce temizlenir; sonra başına su döker ve saç diplerine ulaşıncaya kadar iyice ovalar."
(Müslim, 332)

Hayız guslünde temizliğe özel ihtimam göstermek sünnettir.

8 ÖRGÜLÜ SAÇ ÇÖZÜLÜR MÜ?

Ümmü Seleme (radıyallahu anha):

"Saçımı sıkıca ören bir kadını. Cünüplük guslü için onu çözeyim mi?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem): "Hayır. Başına üç avuç su dökmen, sonra bütün bedenine su dökmen sana yeter." buyurdu.
(Müslim, 330)

Hayız guslü konusunda saçın çözülmesi meselesinde rivayetler ve fakihlerin değerlendirmeleri bulunmaktadır. Esas ölçü: Suyun saç diplerine ve bütün bedene ulaşmasıdır.

9 TEMİZLİK NAMAZ VAKTİ İÇİNDE GERÇEKLEŞİRSE

Kadın namaz vakti çıkmadan önce kesin olarak temiz olduğunu görürse gusleder ve o vaktin namazını kılar. Çünkü namazın vücubuna engel olan hayız hâli artık sona ermiştir. Burada önemli olan tahmine göre değil, temizlik işaretinin gerçekten görülmesine göre hareket etmektir.

10 ŞÜPHEYLE HAYIZ HÜKMÜ DEĞİŞMEZ

Kadın hayızda olduğunu kesin biliyor fakat temizlenip temizlenmediğinden şüphe ediyorsa, temizlik kesinleşinceye kadar önceki hâl esas alınır. Aynı şekilde temizlik kesinleştikten sonra görülen her renkli akıntı sebebiyle tekrar hayız hükmüne dönülmez.

ÖLÇÜ

- Kesin hayız + temizlik şüphesi → hayız hükmü devam eder.
- Kesin temizlik + sonradan sarılık/bulanıklık → hayız sayılmaz.

ÖNEMLİ FIKHÎ AYRIM

- ✓ Beyaz akıntı → temizlik işaretidir.
- ✓ Tam kuruluk → temizlik işaretidir.
- ✓ Hayızla bağlantılı sarı-bulanık akıntı → hayızdır.
- ✓ Kesin temizlikten sonraki sarı-bulanık akıntı → hayız değildir.
- ✓ Temizlik kesinleşince → gusül gerekir.
- ✓ Gusülde → su bütün bedene ve saç diplerine ulaşmalıdır.
- ✓ Şüphe → kesinleşmiş hükmü ortadan kaldırmaz.

DERSİN ÖZÜ

Hayız sona ermesinde ölçü yalnızca "kan azaldı" demek değildir. Kadın kendi bilinen temizlik işaretini takip eder: Beyaz akıntı veya tam kuruluk. Temizlik kesinleşince hayız hükümleri sona erer, gusledilir ve namaza dönülür. Temizlikten sonra görülen sarı veya bulanık akıntı ise hayız hükmüne geri döndürmez.

SONRAKİ DERS

35. DERS
NİFAS: DOĞUM SONRASI KAN
VE HÜKÜMLERİ

"Temizlik, imanın yarısıdır."
(Müslim, 223)

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

“O, sizi topraktan yarattı, sonra belirli bir süreye kadar bir ecel tayin etti.”
(En’âm, 6/2)

FIKHU’S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

“...Allah size hiçbir zorluk istemez, kolaylık ister...”
(Bakara, 2/185)

35.
DERS

NİFAS

Doğum sonrası kan, süresi ve temel hükümleri

METİN

Nifas, kadının doğum sebebiyle gördüğü kandır. Doğumdan sonra rahimden gelen bu kanın namaz, oruç, gusül ve eşler arası ilişki bakımından özel hükümleri vardır. Nifasın hükümleri büyük ölçüde hayız hükümlerine benzer; ancak nifasın sebebi doğumdur.

1 NİFAS NEDİR?

Nifas, doğum sebebiyle kadından gelen kandır. Doğumdan hemen sonra görülebileceği gibi, doğumla bağlantısı açık olmak şartıyla doğuma yakın zamanda başlayan kan da nifas kapsamında değerlendirilir.

ÖLÇÜ

- Doğumla bağlantılı kan → nifas.
- Doğumla ilgisi olmayan kan → otomatik olarak nifas değildir.

2 NİFASLI KADIN NAMAZ KILMAZ

Nifas hâlindeki kadın namaz kılma. Ümmü Seleme (radyallahu anha) şöyle demiştir:

“Nifaslı kadınlar Resûlullah ﷺ zamanında kırk gün oturdular.”
(Ebü Dâvûd, 311; Tirmizî, 139. Elbânî: Hasen.)

Buradaki “oturmak”, nifas sebebiyle namazdan uzak durmak anlamındadır. Hayızda olduğu gibi nifas sebebiyle kaçırılan namazlar kaza edilmez.

3 NİFASLI KADIN ORUÇ TUTMAZ

Nifas hâli devam ederken kadın oruç tutmaz. Ramazan günlerine denk gelen nifas sebebiyle tutulamayan oruçlar daha sonra kaza edilir. Bu konuda nifas, hayız hükmündedir. Âişe (radyallahu anha) şöyle demiştir:

“Orucu kaza etmekle emrolunur, namazı kaza etmekle emrolunmazdık.”
(Müslim, 335)

4 NİFASIN EN AZ SÜRESİ VAR MIDIR?

Nifas için “en az şu kadar gün sürmelidir” şeklinde sahih bir delille belirlenmiş asgarî süre yoktur. Bir kadın doğumdan kısa süre sonra temizlenebilir. Kan bir gün veya birkaç gün içinde kesilir ve kesin temizlik görülürse, kırk günü tamamlamayı beklemez.

TEMİZLİK GELDİĞİNDE NİFAS BİTER.

5 KIRK GÜN NEYİ İFADE EDER?

Ümmü Seleme (radyallahu anha) rivayeti nifaslı kadınların Resûlullah ﷺ döneminde kırk gün beklediklerini göstermektedir. (Ebü Dâvûd, 311; Tirmizî, 139.)

Bu nedenle kırk gün, nifas konusunda temel bir ölçü kabul edilmiştir. Fakat: “Kırk gün dolmadan temiz olunamaz.” demek doğru değildir. Kadın daha önce temizlenirse gusleder ve ibadetlerine döner.

6 KIRK GÜNDEN ÖNCE KAN KESİLİRSE

Kadın örneğin 10., 20. veya 30. günde kesin olarak temizlenirse kırkıncı günü beklemez.

- Gusleder.
- Namaza başlar.
- Ramazan ise oruç tutar.
- Eşyle cinsel ilişkinin yasağı sona erer.

KAİDE

Nifasta sayı değil, temizlik hükmü sona erdirir.

7 KIRK GÜNDEN SONRA KAN DEVAM EDERSE

Kırk günden sonra devam eden kanın hükmünde kadının durumu ayrıca değerlendirilir. Eğer devam eden kan hayız zamanına ve hayız özelliklerine denk geliyorsa hayız olabilir. Bunun dışında devam eden kan istihâza kapsamında değerlendirilir.

KIRK GÜNDEN SONRA GELEN HER KAN OTOMATİK OLARAK NİFAS SAYILMAZ.

Bir sonraki derste işleyeceğimiz istihâza ayrımı burada önem kazanır.

8 NİFAS BİTİNCE GUSÜL GEREKİR

Nifas kanı sona erip temizlik kesinleştiğinde kadın gusleder. Gusülde esas:

- niyet etmek,
- kanın eserini temizlemek,
- suyu saç diplerine ulaştırmak,
- bütün bedeni yıkamaktır.

Nifas guslü temel hüküm bakımından hayız guslü gibidir.

9 NİFAS HÂLİNDE CİNSEL İLİŞKİ

Nifas devam ettiği sürece eşler arasında vajinal cinsel ilişki câiz değildir. Çünkü nifas, bu hüküm bakımından hayızla aynı değerlendirilmiştir. Ancak kadın toplumdan, ailesinden veya eşinden uzaklaştırılmaz. Resûlullah ﷺ:

“Cinsel ilişki dışında her şeyi yapın.”
(Müslim, 302)

Dolayısıyla yasak, kadının kendisine değil belirli fiile yöneliktir.

10 NİFASLI KADIN NECİS DEĞİLDİR

Nifaslı kadının bedeni necis değildir. Hayız ve nifas, kadını insan olarak “pis” hâle getirmez; bunlar hükmî tahâret hâlleridir. Kadın dua edebilir, zikir yapabilir, dinî ilim öğrenebilir, ailesiyle yaşayabilir. Şeriatın yasaklamadığı şeyleri nifas sebebiyle yasaklamak doğru değildir.

ÖNEMLİ FIKHÎ AYRIM

- ✓ Nifas → doğumla bağlantılı kandır.
- ✓ Namaz → kılınmaz, kaza edilmez.
- ✓ Ramazan orucu → tutulmaz, sonra kaza edilir.
- ✓ Nifas için kesin asgarî süre → yoktur.
- ✓ Kırk gün → temel azamî ölçüdür.
- ✓ Kırktan önce temizlik → gusül + ibadete dönüş.
- ✓ Kırktan sonra devam eden kan → otomatik nifas değildir.
- ✓ Nifas bitince → gusül gerekir.
- ✓ Vajinal cinsel ilişki → nifas devam ederken yasaktır.

DERSİN ÖZÜ

Nifas, doğum sebebiyle meydana gelen özel bir kanama hâlidir. Kadın nifas süresince namaz kılma ve Ramazan orucunu tutmaz. Ancak kırk günü doldurmak zorunda değildir. Temizlik daha önce gerçekleşirse gusledilir ve ibadete dönülür. Kırk günden sonra devam eden kan ise hayız veya istihâza hükümleri bakımından değerlendirilir.

SONRAKİ DERS

36. DERS

İSTİHÂZA: HAYIZ OLMAYAN KAN VE MÜSTEHAZANIN HÜKÜMLERİ

“Temizlik, iman yarısıdır.”
(Müslim, 223)

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

“Allah, size din konusunda hiçbir zorluk kılmak istemez.”
(Bakara, 2/185)

FIKHU'S-SÜNNNE

DELİLLERİYLE İSLAM FIKHI

TAHÂRET BÖLÜMÜ

“...O, sizin için kolaylık ister, zorluk istemez.”
(Bakara, 2/185)

36.
DERS

İSTİHÂZA

Hayız olmayan kan ve müstehâzanın hükümleri

METİN

İstihâza, hayız veya nifas olmayan, bir damar sebebiyle gelen kanamadır. İstihâza gören kadına müstehâza denir. Müstehâza, hayızlı kadın hükmünde değildir. Bu ayırım özellikle namaz, oruç, gusül ve eşler arası ilişki bakımından önemlidir.

1 İSTİHÂZA HAYIZ DEĞİLDİR

Fâtıma bint Ebî Hubeş (radiyallahu anha) sürekli kan gördüğünü söyleyince Resûlullah ﷺ:

“Bu ancak bir damar kanıdır; hayız değildir.”
(Buhârî, 306; Müslim, 333)

Bu hadis, her kanamanın hayız olmadığını açıkça gösterir.

ÖLÇÜ

- Hayız → tabii âdet kanı
- İstihâza → hayız olmayan damar kanı

2 ÂDETİ BELLİ OLAN KADIN NE YAPAR?

Kadının daha önceden bilinen düzenli hayız günleri varsa, öncelikle yerleşmiş âdetini esas alır. Ümmü Habibe (radiyallahu anha) istihâza gördüğünde Resûlullah ﷺ ona:

“Hayzının seni alıkoyduğu süre kadar bekle;
sonra guslet ve namaz kıl.”
(Müslim, 334)

Hayız günleri sona erdiğinde devam eden kan istihâza kabul edilir ve kadın ibadetlerine döner.

3 KANIN ÖZELLİĞİYLE AYIRT ETME

Âdeti karışan kadında, hayız kanını diğer kandan ayırabilme imkânı varsa kanın bilinen özellikleri dikkate alınabilir. Fâtıma bint Ebî Hubeş (radiyallahu anha) hakkında gelen rivayetlerde hayız kanının tanınmasına işaret edilmiştir.

(Ebü Dâvûd, 286; Nesâî, 215. Elbânî: Sahih.)

Ancak yalnız renge bakılarak her durumda hüküm verilmez. Âdet, zaman ve kanın özelliği birlikte değerlendirilir.

4 HAYIZ SONA ERİNCE GUSLEDER

Müstehâza kadın, gerçek hayız günleri sona erdiğinde bir defa gusleder. Resûlullah ﷺ:

“Hayız geldiğinde namazı bırak; sona erdiğinde kanı yıka ve namaz kıl.”
(Buhârî, 306; Müslim, 333)

İstihâza kanının devam etmesi kadını sürekli cünüp veya hayızlı hâle getirmez.

5 İSTİHÂZA NAMAZA ENGEL DEĞİLDİR

Hayız süresi sona erdikten sonra kan devam etse bile kadın namaz kılar. Fâtıma bint Ebî Hubeş (radiyallahu anha)'ya Resûlullah ﷺ:

“Bu bir damar kanıdır; hayız değildir. Hayız geldiğinde namazı bırak; sona erdiğinde kanı yıka ve namaz kıl.”
(Buhârî, 306)

Dolayısıyla istihâza, namazı terk etme sebebi değildir.

DERSİN ÖZÜ

İstihâzada en önemli kaide şudur: **Her kan hayız değildir.** Kadın gerçek hayız günlerini tespit eder. Hayız sona erdiğinde gusleder ve ibadetlerine döner. Bundan sonra istihâza kanı devam etse bile namazını kılar, orucunu tutar ve ibadetine devam eder. İstihâza, Allah'ın kadına namazı terk etmesini emrettiği bir hayız hâli değildir.

6 HER NAMAZ İÇİN ABDEST

İstihâza kanı devam eden kadının tahâreti konusunda rivayetler bulunmaktadır. Fâtıma bint Ebî Hubeş hadisinde:

“Sonra her namaz için abdest al.”
(Buhârî, 228 – ilgili rivayet yolları.)

Fakihlerin çoğu, sürekli kanaması bulunan müstehâzanın namaz vakti girdikten sonra tahâret almasını esas kabul etmiştir. Kan bundan sonra devam etse bile özür hâli sebebiyle namazını kılar.

7 KANI KONTROL ALTINA ALIR

Müstehâza kadın, mümkün olduğu ölçüde kanın yayılmasını önlemek için bez, pamuk veya benzeri temiz bir koruyucu kullanabilir. Hamne bint Cahş (radiyallahu anha)'nın istihâzası hakkında Resûlullah ﷺ'in kanı kontrol etmeye yönelik yönlendirmeleri rivayet edilmiştir.

(Ebü Dâvûd, 287; Tirmizî, 128. Elbânî: Hasen.)

Amaç, güç yetirilemeyen kanamayı tamamen durdurmak değil, mümkün olan temizliği sağlamaktır.

8 HER NAMAZ İÇİN GUSÜL GEREKMEZ

Müstehâza kadının her namaz için gusletmesi farz değildir. Hayız sona erdiğinde gusleder; daha sonra istihâza sebebiyle her namazda yeniden gusül gerekmez. Bazı sahâbî kadınların daha sık guslettikleri rivayet edilmiştir. Bu, ihtiyat veya müstehap uygulama olarak değerlendirilir, herkese farz kılınmaz.

KAİDE

- Hayız bitti → gusül.
- İstihâza devam ediyor → her defasında gusül gerekmez.

9 ORUÇ TUTABİLİR

İstihâza hayız olmadığı için müstehâza kadın oruç tutabilir. Ramazan orucu geçerlidir. Aynı şekilde istihâza; zikir, dua, Kur'an okuma ve diğer ibadetlere hayız hükmüyle engel değildir. Şeriatın hayız için koyduğu hükümler, delil olmadan istihâzaya taşınmaz.

10 EŞİYLE CİNSEL İLİŞKİ CÂİZDİR

İstihâza hayız olmadığı için, gerçek hayız günleri sona erdikten sonra müstehâza kadının eşiyle cinsel ilişkisi aslen câizdir. Bakara 2/222'deki yasak hayız hâline bağlanmıştır. Bu nedenle hayız sona erdiğinde istihâza kanının devam etmesi tek başına aynı yasağı devam ettirmez.

ÖNEMLİ FIKHÎ AYRIM

- ✓ Hayız → namaza engeldir.
- ✓ İstihâza → namaza engel değildir.
- ✓ Hayız → oruca engeldir.
- ✓ İstihâza → oruca engel değildir.
- ✓ Hayız bitince → gusül gerekir.
- ✓ İstihâza devam edince → her defasında gusül gerekmez.
- ✓ Sürekli kan → mümkün olduğu kadar kontrol edilir.
- ✓ Müstehâza → özür hükümlerine göre tahâretini korur.
- ✓ İstihâza → hayız hükmünde değildir.

TAHÂRET BÖLÜMÜNÜN SONU

Bir sonraki ana bölüm:
KİTÂBÜ'S-SALÂT
NAMAZ KİTABI